

Kõigi maade proletaarlased ühinege!

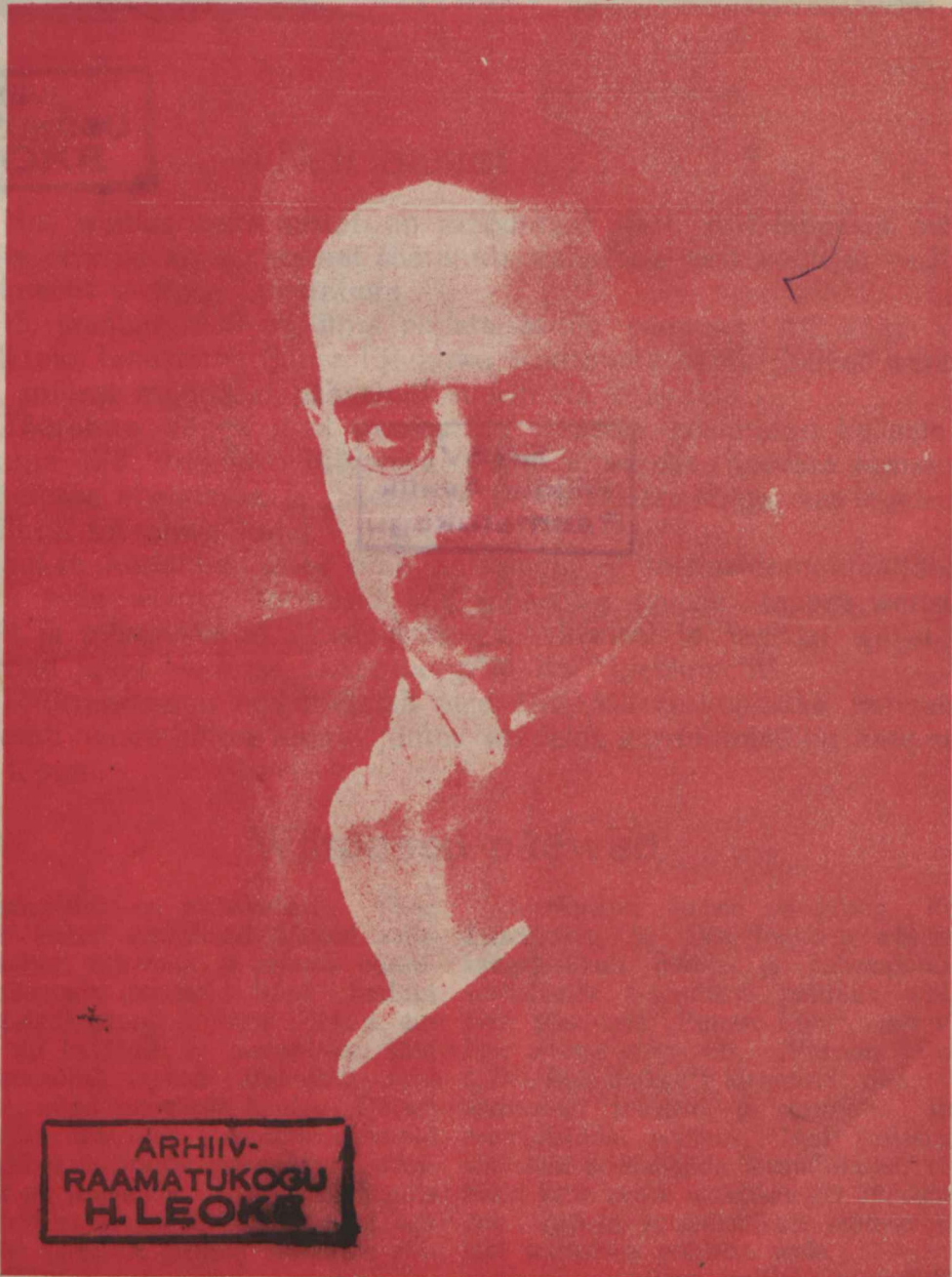
NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 1—2

Toimetus ja tallitus: Tallinnas, Gogoli p. 4
Tööliste Keldris — — — Telefon 13-01

Nr. 1—2

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEOKS

Karl Liebknecht

Jaanuar

1923

Webruar

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEOKE

Neli aastat . . .

Neli võitlusrikast aastat on möödunud ajast, mil langesid mõrtsukate ohvriks kaks paremat töörahva vabaduse eest võitlejat — Karl Liebknecht ja Rosa Luxemburg.

15. jaanuar 1920 oli ilma proletariaadile päevaks, mil kõige kallimalt pidi lunastama Suure Töörahma Kommuna panti. See oli werstapost, millest mööda ei pääsenud suurimate ohvriteta.

Töörahma vägew jõud woolas üle ilmasõja pealuudest kallaste ja kõikuma löid troonid. Töörahma võim ähwardas needida kurnajaid raudsetesse ahelatesse ja rakendada loowa wasara külge, kes logeledes prassinud töörahva kulul.

Saksa kodanlus ühes oma sulastega — sotsiaaldemokraatidega, kartes seda võimu, tormasid aga töörahva kallale, tappes weriselt, alatult ja mõrtsuklikult „Eedeni Hotelli“ kiwisel ja lagedal väljal ta paramad juhid — Rosa Luxemburgi ja Karl Liebknechti.

Töölisnoorsugu aga mäletab neid eriti, kui eeskujulikke kangelasi ja töötab nende külma kalmu juures wõidelda kommunistliku aate eest kuni lõpuni.

Wiimased päewad

Araandmine on päewaselge. Tema kõrguse kaiseri sotsialistid jätkasid walitsuses kaiseri rõhumise ja argtuse poliitikat, niisutades punaseid lippe Berliini proletariaadi verega. Nagu 1914. a. augustis, nii ka 1918. a. novembris löid nad meeolelu: isamaa hädaohus (siis kasakate, nüüd enamlaste poolt). „Ühise“ rahvusliku wäerinna loomiseks kasutasid nad tööliste, iseäranis aga soldatite wäsimust ja meeheitmist. Riigikantsler andis Ludendorfile Rootsi sõitmiseks passi, aga järgmiste päewade jooksul kindralite abiga, surmatunnistusi wastuhakanud töölistele ja madrustele.

Liebknechti ümber on grupp. Rosa Luxemburg ja Leo Jogiches wõitlesid kangelaslikult parem- ja pahempoolsete sotsialistide äraandliku poliitika wastu. Nad püstitasid „Punase Lipu“, mis tööliste werest puhas oli. „Punases Lipus“ („Die Rote Fahne“) kirjutasid nad omi sütitawaid artikleid ja manifeste ilma rewolutsiooni waimus. Nad paljastasid walitsuse sotsialistide äraandlikkust, tõmbasid kätte nende walelikkudelt hüüdsõnadelt; rajasid sotsialistlikule mõttele teid läbi walitsewa poliitika wale.

Jaanuaris algas hulkade wastuhakkamine. Tõusis üles Berliini töölikklass.

Hakkas vastu ka paljude teiste Saksamaa linnade proletariaat. Detsembri rewolutsioonäride werega määratud ja äraandmise needusega märgitud walitsus toetus rutuliselt wäljakutsutud sõjawägede suur-tükkidele ja kuulipildujatele, toetus suur-nikkude ja kaiseri kindralitele, kapteni-tele ning leitenantidele ja algas endise sotsialisti Noske eestwedamisel miinipildu-jate, nuutide, haubitsate ja inimkonna pii-najate militaristide abil sõjakäiku Berliini proletariaadi vastu. Scherli, Ullsteini ja Mosse walelikkude ajalehtede, kodanluse rahakottide ja kapide kõikuma-löönud ministritoolide kaitseks ujutati Berliin tööliste werega üle.

Hulgad hakkasid liikuma, ning nende etteotsa asus Liebknecht. Suured demon-stratsioonid Wöidu alieel. Liebknecht kõneleb. Rongikäik läbi Brandenburgi wärawate. Liebknecht kõneleb. Ta nõuab proletariaadi sõjariistutamist sõjariistus kodanluse vastu. Demonstratsioon demon-stratsiooni järele. Nende eesotsas aga alati Karl Liebknecht, sõjawastane, sun-nitööline ja rewolutsioonäär — ta kutsab üles, walgustab ja juhatab. Ajalehtede toimetused tööliste käes.

Ka korrapartei ei jää wõlgu. Hiigla plakaadid: „Wilhelm Liebknechti eest — Karl Liebknechti vastu.“ Tormilised kõned, poolt ja vastu hüüded: „elagu“ ja „maha“! Kuulutus tulpadel, tapmisüles-kutsed: „Laternaposti külges kõlkuw Liebknecht“.

Algasid kõnelust püssid ja kuulipildu-jad. Suurtükid mürisewad Berliini uulitsatel. Madrused wötsid Marstalli (keis-rikoja tall ja töllakuur). Selle peale jooks-takse tormi. Uulitsatel põletatakse lend-lehti. Rebitakse lõhki lippe ja plakaate. Liebknecht on alati keskkohal. Läbirääki-mised politseiwalitsusega. Nõupidamised pisukestest kontorites Biltzo õllewabriku läheduses. Kuid wõitlus Brandenburgi wärawa juures. Keset wõitlust astub Liebknecht lawale ja kõneleb. Waenulik hulk taganeb inestanult. Wõitlused kes-tuwad ikka weel. Terwete päewade wiisi. Nõupidamised ja uued plaanid. Lieb-knecht magab wähe, ei mõtle kunagi enese peale, ei pane miskikski hädaohtu, alati on ees.

Wastuhakkamine on maha surutud, Liebknecht peab põgenema. Terwe lee-gion kohtuametnikke on teda otsimas. Jälgiwad teda kui kari koeri haawatud

metsloomaa. Walitsuse soldatid peawad tule all „Edasi“ („Vorwärts!“) toimetust. Seal on piiratud ta wanem poeg. Lieb-knecht tähendab: „Peaasi — see, et ta wapralt vastu paneb, on ta ju minu poeg“. Liebknecht läheb Neuköllni. Elab lihtsa seltsimehe juures hoowipealse ma-ja kolmandal korral. Sõbrustab seltsi-mehe wäikse tütreaga, rääkides talle pärwa läbi muinasjutte. Mõtleb palju oma laste üle. Elab siin kolm päewa. Kuu-leb, et naine ja noorem poeg kinni wõe-tud. Läheb sugulaste juure Wilmers-dorfi (Berliini eeslinn), kus Rosa Lu-xemburgiga kokku saab. Teisel päewal kirjutab „Punasele Lipule“ oma wiimase artikli:

Kesknädalal, 15. jaanuaril 1919. a. ta-peti Karl Liebknecht ja Rosa Luxemburg. Wilmersdorfi lihunik Eberti armust. Wal-gekaart tungis korterisse, wiis „Eedeni“ hotelli — kaardiwäe kütidiwisjoni staabi korteri. Mõrtsukad alustawad tööd. Waenlane on nende wõimusse. Lie-knecht — just Liebknecht — spartaklane; Liebknecht — ässitaja, mässaja, ilma isa-maata hulgas, kes tahab kõiki ühtlustada, naise „natsionaliseerida“, raha ära kaota-da — samane Liebknecht on nende wõi-muses. Ja kaiseri ohwitserid Saksa wabariigi kaardiwäe kütidiwisjonist hõo-ruwad „Eedeni“ hotellis käsi; kapten leitnant Flück-Hasting, leitnandid Stiege Lipmann, von Ritgen, Schulze ja Hein-rich von Flück-Hartung. Siin on ka kapten Hoffmann, ja kapten Pabst ja ja kapten Petrie ja oberleitnant Fogel. Ja ratsa jäägrid Friedrich Runge ja Träger. Hea aeg mõrtsukatele. Elusana ei jõua ta „Moabiiti!“ „Ja ka Rosa!“

Jääger Runge lööb kaks korda püssi-päraga autos istuwale Liebknechtile was-tu pead. Ta kukub. Runge lööb weel korra. Läheb ta juurest eemale, sest loeb teda surnuks.

Automobiil Liebknecht'iga sõidab öö pimedusse. Nad ei sõida Moabiiti. Sõi-dawad läbi Tiergarteni, wõimalikult pi-medamaid kõrwalteid mööda. Pooleni meelemõistusetule öeldakse, et siin wäli on. Kas ta suudab jala minna? Sõjariis-tus soldatid ees ja taga paremal ja pahe-mal, nii sammuwad nad kaugemale ja kaugemale pimeduses. Selle järele ku-kub Liebknecht. Ta lasti kusagil ööpi-meduses maha. Mets ohkab surija jä-rele. Leitnant Lipmann toob Liebknechti, kui „tundmata“ inimese surnukambri.

Rosa Luxemburg

Mõrtsukad teatawad: „Liebknecht on põgenemise katse puhul maha lastud“. Peale Rosa Luxemburgi tapmist: „Rahwas mõistis Rosa Luxemburgi üle oma kohut“.

Mõrtsukad pidutsewad „Eedeni“ — hotellis. Nad päwapildistawad endid, naerawad, hõõruwad käsi. Neile ei wõida midagi teha. Hea aeg mõrtsukatele!
Jugendintern.

Rosa Luxemburg

Rosa Luxemburg sündis 1870 a. Samostjes, wäikses Poola linnakeses. 80 aastate algul asus perekond Warssawi ja Rosa astus naisgümnaasiumi. Perekonna elust olid tal kõige ilusamad muljed ja

See elurõõmusõhkkond aitas kahtlemata tulewase wabaduse eest wõitleja kõrget mõistust arendada.

Rosa lõpetas gümnaasiumi hiilgawalt, kuid talle ei antud kuld-auraha, sest oli

RAHIV-
ATUKOGU
ROKE

Klara Zetkin ja Rosa Luxemburg

mälestused. Rosa ema oli haritud nais-terahwas. Ta luges oma lastele Poola ja Saksa luuletajate tooteid, mis Roosat weetlesid ja sundisid tedagi luuletama. Eriti paelus teda Mitskeewitsh. Perekond jäi waoseks. Tihti tuli asju pantida, et mõningaid rublasid saada, kuid see ei langetanud meeleolu ega kurwastanud Roosat. Kord juhtus, et Roosa süütas lampi paberiga, ja selgus, et paber oli wiimane raha, mida isa waewaga oli muretsenud. Isa ei karistanud tütart ainult naljatas, et Rosa on kallid tikke tarwita-

poliitiliselt kahtlane ja direktressi walwe all. Sandarmide eest põgenes ta 1888. a. parema seltsimehe Kasprshak'i kaastegewusel Zürichis. Kasprshak poodi lõpuks üles.

Rosa Luxemburg elas Zürichis kuulsa sotsialdemokraatliku ajakirjaniku dr. Karl Lübeck'i perekonnas. Lübeck oli suurte waimuannetega ja paljude teadmistega, kuid haige halwatuses. Ta ei wõinud kirjutada. Noor Zürichis üliõpilane Rosa Luxemburg aitas Lübeck'i. Wiimane

ütles ette ja Rosa kirjutas, teenides niiviisi leiwaraha.

Lübeck'i perekonnast päris Rosa sotsialistliku waimu, mida täiendas Kautskiga perekondlik sõprus, ning Marxi tööde põhjalik uurimine. Rosa Luxemburg ilmutas juba 90. aastatel, kui waidlus lahti puhkes, „rewisjonistide“ ja „orthodokside“ s. o. opportunistide ja rewolutsiooniliste marksistide wahel, broshüüri: „Kas sotsiaalsed reformid wõi sotsiaalne rewolutsioon“, milles ta ägedalt ka Bernstein'ile kallale tungis.

1891. a. tutwunes Rosa Luxemburg Jogichesega. Wiimane oli hiilgaw organisator ja töötas Rosa Luxemburgiga Poola sotsialistliku partei loomises ning mitmesuguste lehtede toimetuses.

„Punane Roosa“ töötas waheldamisi Saksa kui ka Poola sotsialistlike parteide marksistliku teoreetikuna.

Ägeda parteitöö, Kautskiga, Beebeliga, Sheidemanniga waidlemise, kõnelemise ja poliithariduslise töö kõrwal, jätkus „Punasel Roosal“ teadusliku töö jaoks weelgi jõudu, nii, et ta wälja andis teoreetilise toote „Kapitali koondumine“, mis täis selget ja karget mõistust ning uusi tähiseid üles seab.

1913. a. pidas ta Frankfurdis M. ä. hiilgawa kõne militarismi wastu, mille pärast teda kohtusse anti ja üheks aastaks türmi mõisteti. Edasikaebamise ajal kõneles ta Berliinis. Kõnes paljastas ta Saksamaa kasarmu-elu paiseid, ja selle eest anti teda uuesti kohtu alla.

1914. a. juuni algul, mõni päew enne ilmasõja puhkemist, algas protsess. Esimesel kohtupäewal oli ilmunud mitusada tunnistajat, kes Rosa kõnes ettetoodud fakte tõendasid ning protsess lükati edasi ja jäädawalt. Esimesest sõjapäewast peale algas ta ägedat antimilitaristlikku kihustööd.

1915. a. weebruaris mõisteti Roosa Luxemburg aastaks türmi. Seal kirjutas ta broshüüri „Sotsiaal-demokraatia kriis“, mille ta ustawa seltsilise Mathilde Jakobi kaudu wangimajast wälja toimetas. Broshüür ilmutati Juuniuse warjunime all.

Istumise tähtaeg lõppes ja Roosa oli jällegi oma seltsimeeste ridades. Nüüd olid nad juba Karl Liebknecht'iga kahekesi.

Kuid juba 1916. aastal wisati Rosa Luxemburg administratiivses korras wangitorni. Seal kirjutas ta artikleid, mis ilmusid „Spartaki kirjade“ nime all. Saksa rewolutsioon wabastas „Punase Roosa“. Ta asus Spartakistide etteotsa wõitlema.

15. jaanuaril 1919. a. lan'es Saksa tiimukate ohwriks Rosa Luxemburg, kelle kohta Klara Zetkin ütleb: „Ta andis sotsialismi eest kõik, mis tal oli. Ta tõi sotsialismile ohwriks mitte ainult oma elu, ta andis kogu oma töö. Ta oli rewolutsiooni mõök ja leek. Rosa Luxemburg — see on kõige silmapaistwam, kõige suurem eeskuju rahwuswahelise sotsialismi ajaloo.“

Ljowka Schapiro

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali 3-da kongressi ajal, 15. detsembril 1. a. suri peaja ju põletikku KNI Balti büroo sekretäär ja liige, Leedu. KNÜ esitaja sms Schapiro.

Kadunu oli kõigest 19-aastane. Noorena lahkus ta wõitlewa töölisnoorsoo seast. Sms Schapiro tuli rewolutsiooniliku proletariaadi wõitlusrinda kodanlisest leerist. Selle eest heitsid wanemad ta perekonnast ja kooliwalitsus — koolist wälja. Sms Schapiro jäi aga truuks töörahwa aatele.

Kolme wiimase aasta jooksul wõttis ta aktiivselt osa Leedumaa töölisnoorsoo liikumisest. 1920. a. augusti kuus wangistati ta Leedu „demokraatia“ poolt.

Surma nuhtlusest pääsis sms Schapiro Nõuk. Wenemaale wäljawahetamise tõttu.

Sms Schapiro wõttis Baltimaade KNÜ I-st konwerentsist osa. 1922. a. algul sõidab ta Leedusse pöranda alla. Seal läheb ta Moskwa KNI Balti büroo Leedu KNÜ esitajaks, walitakse ühtlasi ka selle büroo sekretääriks. KNI III kongressi kokkukutsumistöödest wõtab ta aktiivselt osa. Töötab wäsimatalt ööd kui päewad, kuni ta kokku wariseb.

Sms Schapiro maeti 18. dets. 1922 Moskwas Punasele platsile Kremli müüri äärde. Matustest wõttis osa üle 10.000 pealine Moskwa töölisnoorsoo pere, andes sellega wäärilist au oma kadunud kaaswõitlejale.

Ewald Niineberg

20. detsembril l. a. suri noor seltsimees Ewald Niineberg. Proletaarlaste harilik haigus, tiisikus, kiskus Eesti noortööliste ridadest energilisema ja tegewama noortöölise.

Sms Ewald Niineberg sündis 20. weebr. 1903. Õppis Tallinna Kauban-

listemajas ühingu tööst osa võttes — nii tegutseb kadunud seltsimees kuni 1921. a. aprillini, mil noorproletaarlaste ühing suluti.

Ühingu sulumine tuli kõigile ootamatalt ja mõjus sellepärast ka rusuwalt. Noorte liikumine jääb ajutiselt soiku. Ka

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEIKE

duse koolis ja pärast Tallinna tehnikumis. Juba koolis võttis sms E. Niineberg aktiivselt osa töölisnoorsoo liikumisest. Sündinud proletaarlane — äi ta ka selleks lõpuni, vaatamata, et kodanline kool tööliklassist pärit olewaid noori proletariaadile waenulisteks kaswatada püüab.

1920. a. detsembris oli sms Ewald üks esimestest, kes Ü. E. Noorproletaarlaste ühingusse astus. Sel ajal noore seltsimehega lähemalt kokku puutudes paistis silma tema elawus ja energiline teguwiiis. Päewal koolis ja õhtul Töö-

sms Niineberg kaob ajutiselt silmist, et juunis uuesti ilmuda — seekord juba arreteerituna. Peale mõnepäewalist wangistust wabastatakse sms E. Niineberg ja nüüd algab tal kibe tegewus. On waja wägiwaldselt seisma pandud noorsoo liikumisele jälle hoogu anda.

Algab noorsoo koondamine ametiühisuste ümber, et wiimaste kaudu poolelijäänud tegewust jätkata.

Liig töötamine ja proletaarlasele omased elamistingimised murdsid sms Ewaldi terwise. 1922. a. kewadel jääb Ewald kopsupõletikku. Paraneb, kuid mitte

täiesti. Suwe saadab mööda maal, lootes paranemist. Septembris on juba sms Niineberg kosununa linnas ja me näeme teda leeritunnistuste põletamise demonstratsioonist osa wõtmas

Oktoobris aga haarab tugewnenud haigusetont sms Ewaldi küünte wahele, sundides teda asemele jääma, kust ta enam ei tõuse.

Sms E. Niineberg maeti 24. dets. l. a. Rahumäele. Kadunu oma soowil puu-

dus matuselt mustakuuemees loriga. Järelhüüdeid lahkunule tegid noortööliised. Matustest wõtsid osa töölisnoorsoo organisatsioonid, pannes hauale pärja.

Sms Niinebergi surmaga kaotas Eesti töölisnoorsugu ustawa ja tegewa jõu ning kindla seltsimehe.

Puhka rahus kallid seltsimees!

O.

III Kommunistiline Noorsoo kongress.

Noorsoo Internatsionaal tekkis enne ilmasõda Stuttgardis, kus 1917. a. esimest noorsoo kongressi peeti.

Teine kongress oli 1910. a. Kopenhaagenis, mis tuntud „Rahwuswahelise Sotsialistlise Noorsoo organisatsioonide

ratsionaali III. kongress. See on Noorsoo Internatsionaali algusest seitsmes.

Esimeste ja wiimaste kongresside wahel on kaunis suur, mitte üksi kongressi liikete arwu ega maade esituste poolest, waid praktilise töö mõttes.

III Kom. Noorsoo kongressi presiidium

ühenduse“ nime all. Kolmas kongress peeti Bernis 1915. a. Neljas noorsoo kongress kutsuti kokku Berliinis 1919. a., endise Sotsialistlise Noorsoo ühenduse poolt. Wiimane sai esimeseks kommunistiliseks noorsoo kongressiks. Sellel kongressil muutis Noorsoo Internatsionaal programmi ja praktilise tegewuse tõttu oma nimetuse Kommunistiliseks Noorsoo Internatsionaaliks. Suwel 1921. a. peeti Kommunistlise Noorsoo Internatsionaali II. kongressi Moskwas. Hiljuti lõppes Kommunistlise Noorsoo Inter-

Mis puutub Kommunistl. Noorsoo Internatsionaali kahel esimesel kongressil wastuwõetud resolutsioonidesse ja teesidesse (põhilausetesse), siis olid eelmiste kongresside otsused sambaks III. kongressile. Need kongressid käisid rewolutsiooni lainetamise ajajärgul koos ja sellepärast on selleaegne materjaal wäärtuslik. Kui Berliini kongress 1919. aastal oli rahwuswahelise kommunistlise noorsoo liikumise õhutajaks ja tugewa alusmüüri ehitajaks Kommunistlisele Noorsoo Internatsionaalile, luues tugewa rahwuswahe-

lise tsentraliseeritud organisatsiooni, siis järgmised II. ja III. kongress tegid Kommunistl. Noorsoo Internatsionaalist poliitiliselt töö- ja võitlusvõimsa noorsoo kantsi.

Kommunistlise Noorsoo Internatsionaali Täidesaatwa komitee töö tuum seisis selles, et II. kongressi otsuseid kaitssta ja neid kohtadel ellu wiia. Üksikud ühingud ei jõudnud esialgul kommunistlise noorsoo ühingute tähtsust seedida. Mõned ühingud tahtsid kommunistlisi noorsoo ühinguid parteidest eraldada jne.

II. kongressi otsused on kõigis maa-des vastu võetud II. kongressi otsuste tutvustamiseks saadeti laiali ringkirju ja juhtnöõre. Kommunistl. parteide ja ühingute praktiline ühine töö oli esialgul nõrk, kuid peale II. kongressi otsuste seletamist on see normaalsesse olukorda juhitud.

Tähtsamaks küsimuseks III. kongressil oli kokkuwõte Noorsoo Internatsionaali II. kongressi otsuste täidewiimise üle. II. kongress tegi kom. noorsoo ühingu-tele löökülesandeks muutuda massilisteks noorsoo organisatsioonideks. II. kongress andis juhtnöõre kommunistlikele noorsoo ühingutele majanduslise võitluse, militarismi, rewolutsioonilise kaswatustöö, waimlise ja kehalise kultuuri arendamise, asumaade, lastegruppide tegewuse ja organisatsioonide ülesehitamise kohta. Terwe rida asjaolusid raskendasid wastuwõetud otsuste täidewiimist. Klassiwõitluses saadud raskete hoopide mõjul tekkis töölisliikumises ajutine tahtewõime langemine. Töölisnoorsoo keskel tuli see awalikuks sel teel, et huwitus wähenes poliitiliste küsimuste wastu. Meeleolu langemist suurendas reaktsiooni tõus, mille tagajärjel rida ühinguid oli sunnitud põranda alla minema. II. kongressi otsused olid paljudele ühingutele tundmatud ja sellepärast nende elluwiiimine kõikipidi raskendatud.

Parteilisest poliitilisest tegewusest osawõtmine on tarwilik kommunistlise kaswatuse ja distsipliini mõttes. Süstemaatilise majanduslise ja ametiühisuste töö ette-walmistamise otstarbel hakkasid mõningad ühingud materjali koguma töölisnoorsoo majanduslise seisukorra kohta. Kõige tähtsam see, et ametiühisuste ja töölisorganisatsioonide tähelepanu on juhitud töölisnoorsoosse puutuwa küsimuste peale. Rida ametiühisusi ja töölisorgani-

satsioonid olid sunnitud töölisnoorsoo nõudmisi läbi arutama ja seisukohta wõtma.

Julgustawaid tagajärgi andis legaalsete wõimaluste kasutamine tingimustes, kus kommunistl. noorsoo ühingud põranda all. Massiliseks organisatsiooniks, sõna tõsises mõttes pole kom. noorsoo ühingud saanud. See tuleb sellest, et alustatud kom. ühingute töö korraldamine pole hästi läbi wiidud. Sellepärast tuleb auke täita ja aktiivselt osa wõtta rewolutsioonil. tööst, partei tegewusest, korjata materjali töölisnoorsoo majanduslise seisukorra üle, jätkata energiliselt poliithariduslist tööd, korraldada wõitlust majandusliste ja muude osaliste töölisnoorsoo nõudmiste eest, teha ametiühisustes organiseerimistööd, sidemeid luua sõjawäes ja korraldada sõdurite-nekrutite hulgas antimilitaristlist ja üldse kommunistlikku agitatsiooni, noorte ühingute organisatsioonid ja distsipliini kõwendada. Ametiühisuslikes ja majanduslikes töös ei tule üksi agitatsioonid ja demonstratsioonid korraldada, waid ka igapäewaste wäikeste küsimustega, wabrikutes, tehastes, koolides jne. tegemist teha. Wabriku ja koolinoorsoo elu peale tähelepanu juhtides, wähe-segades ja kaitses töölisnoorsoo elulisi nõudmisi, suudab kommunistlik noorsugu laiade noorsoohulkade poolehoidu wõita. Kommunistlikud noorsoo organisatsioonid woiwad massilisteks organisatsioonideks muutuda, kui nad järjekindlalt organisatsioonilist tegewust awaldad hulkades.

Poliitiline kihustöö, majandusline wõitlus, noorsoo organisatsioonidesse uusi liikmeid juurde wõita, kirjanduse laialilaotamine, wabriku-noorte koosolekute kokkukutsumine tegewusülesannete läbiharutamiseks ja enda arendamine peab saama ühingute peaulesandeks. Niisugune kom. noorsoo organisatsioonide tegewus ja ühendus kindlustab alalise sideme laiade töölisnoorsoo hulkades.

Töölisnoorsoo majandusliste nõudmiste alal uusi nõudmisi üles ei seatud.

Mis puutub palgasuurusse, seadis kongress kaks põhijoont üles: esiteks noortöölise töö peab tasutama täiskaswanutega ühesuuruselt ja teiseks — palk ei tohi wähem olla elatismiinumist.

6-tunniline tööpäew 16—18 aasta wanustele õpilastele, õötöö kaotamine, 4 nädalat suwepuhkust. Kõik need nõudmised on Nõukogude Wenemaal ellu wiidud. —

Üks lähematest ülesannetest noorsool on antimilitarismi eest ja walge terrori vastu wõitlemine. Siin seisab kommunistlikel noorsool suur ja wastutusrikas töö ees. Antimilitaristlik agitatsioon peab rahwuswahelist iseloomu kandma.

Programmi vastu ei wõetud. Programm antakse läbiharutamiseks ühingutele ja järgmine rahwuswaheline Kommu-

tades ligi 800.000 organiseeritud kommunistlikku noort — 38 maa poolt. Kongressi päewakorras seisid küsimused :

1. Aruanne Kominterni 4. kongressi kohta.
2. K. N. I. T. K. aruanne.
3. K. N. I. 2. kongressi otsuste läbiwiimise tagajärjed.

III Kom. Noorsoo kongressi koosseis

nistl. Noorsoo konwerents, mis weehuari kuus kokku tuleb, arutab läbi ja wõtab selle vastu.

Ühise wäerinna taktika küsimus töölisnoorsoo keskel nõuab, et kom. noorsugu kindla sideme looks laiade parteiute noortöölistega. Seda ülesannet suudab ta täita, kui kogu töö raskus kantakse wabrikutesse.

Järjekindlalt sammub kogu ilmas kommunistiline noorsugu oma eesmärgi — inimkonna wabastamise poole, seda kinnitab täielikult III kongress.

Kommunistlike noorsoo ühingute arv tõuseb iga aastaga. Praegusel silmapilgul ühendab Kommunistlik Noorsoo Internatsionaal 40-ne maa kom. ühinguid, mille mõju iga päewaga tugewneb.

III kongress, et pind rewolutsiooniliseks tööks soodne, peeti Moskwas 4—17. dets. 1922. a. ära. Kongressist wõtsid osa 121 saadikut, neist 93 otsustawa häälega ja 28 sõnaõigusega, esi-

4. Töölisnoorsoo majanduslik seisukord ja wõitlus.
5. Lähemad ülesanded wõitluses militarismiga ja walge terroriga.
6. Kommunistliku noorsoo Internatsionaali programm.
7. Sotsialistlik noorsoo organisatsioon ja töölisnoorsoo majanduslik wõitlus.
8. Töölisnoorsoo seisukord ja kommunistlik noorsoo liikumine Nõukogude Wenemaal.
9. Tööliisspordi ja wõimlemise küsimus.
10. Kommunistlike lastegruppide sektsiooni tegewus.
11. Asumaade sektsiooni töö.

Kommunistliku noorsoo Internatsionaali Täidesaatwasse komiteesse waliti seltsimehed :

Schüller — Austria, Ziegler, Gyptner, Unger — Saksamaa, Schatskin, Tarchanow, Zeitlin, Petrowski — Wenemaa, Karisto — Itaalia, Wutschak, Wujowitsch — Jugoslaawia, Jakson — Ameerika, Doriot, Bamotler — Prantsusmaa, Michalits — Tschechia, Wreitlin — Rootsi,

Paasinen — Soome, 1 esitaja Idamaade poolt.

Täidesaatwa komitee kandidaatideks jäid seltsimehed Schults — Saksamaa, Dawid — Prantsusmaa, Weckheim — Norra, Joung — Inglismaa, 1 Läheda Ida esitaja.

Wangimaja

Marsi elanik Umni, kes maakerale oli sattunud, läks wangimaja ülema saatel türme vaatama. Ta nägi mehi ja naisi, kes trellide wahelt wahtisid, ja kelle kahwatanud ja lahjadelt nägudelt kurbus ja häda paistsid.

„Milles nad süüdi on?“ küsis Umni wangimaja ülevalt.

„Need on kardetawad kuritegijad“, wastas küsitaw. „Ma ei tea, kas teie õnnelikul planeedil ka sarnaseid leidub.“

„Milliseid kuritegusid nad siis on korda saatnud?“

„Need kuulutawad häbemata õpetust,“ sosistas wangimaja ülem. „Nad õpetawad, et kes tööd ei tee, see ei pea sööma.“

„See ei ole ju ometi mingisugune kuritegu,“ arwas Umni.

„Teie ei saa nähtawasti aru. Need inimesed tahawad eraomandust kaotada.“

„Mis on eraomandus?“ küsis Umni.

Wangimaja ülem paljastas pea, wõttis sõjawäelise seisaku, ja ütles pühalikul toonil:

„Eraomandus on meie kõige püham wara; wõib öelda, ta on meie jumal.“

„Ma ei mõista siiski, mis need wangid teinud on,“ ütles Umni. „Teie wabandage minu arusaamatust.“

„Need inimesed, kuritegijad, tahawad, et töölised, keda jumal rikastele waranduse kogumiseks loonud, sellest rikkusest ühe osa...“

„Wabandage,“ segas Umni wahele, „millist jumalat Teie mõtlete? Kas eraomandust, wõi on weel mõni teine jumal olemas?“

Wangimaja ülem kehtas õlgu. Ma näen, et Teil tarwilised elteadmised maa-pealsusest puuduwad. Lugege kuu aega järjekindlalt „Deutsche Tageszeitung“ ja „Vorwärts“, siis saate aru, millised kuritegijad rewolutsionäärid on.“

Kui nad wangimaja wärawast wälja tulid, sõitis auto paksu wanamehega mööda. Wangimaja ülem kummardas sügawalt.

„Kes oli see?“ küsis Umni.

„Mõisnik, kõige rikkam mees ümbuses.“

„Kuidas ta siis nii rikkaks on saanud?“

„Wiljaikalduse puhul jättis ta tagawarad müümata, ja müüs neid siis, kui hinnad kümnekordseteks tõusid.“

„Aga siis pidid ju waesed nälgima?“

Wangimaja ülem waatas Umnile kahtlase pilguga otsa. „Teie ei saa sellest õieti aru. See mõisnik on tuline isamaalane, üks parem seltskonna ja riigi tugi. Lugege „Deutsche Tageszeitung“i.“

Umni telegrafeeris Marsi ajalehele:

„Maa peal pannakse need, kes inimesi aidata tahawad, türmi, neile aga, kes tõelised kuritegijad, on au ja rikkus osaks.“ „Rote Fahne“.

Militarismi vastu!

Ikka suuremaks ja kohutavamaks muutub militaristiline liikumine kogu ilmas. Warjamata marsib sõjatont mööda Euroopa riike. Alalist kasarmu sõjawäge loetakse 11 miljoni inimest, kuna enne ilmasõda kasarmu elanikkude arv üle 6 miljoni ei tõusnud. Peale kasarmu sõjawäe seisab kodanlusel miljonid hambuni sõjariistus jõud mitmesuguste isamaa kaitseorganisatsioonide nime all. Suurem osa riigiwäljaminekutest ohwerdatakse sõjajumalale. Miljonid noored inimesed on loowa töö juurest ära kistud, kuna neile aastaid tapakunsti õpetatakse. Kollased 2 ja 2½ Internationaalide leerist toetavad kõigi abinõudega kodanlaste ettevõtteid — sõjariistus jõudude suurendamist. Nagu mõni kodanline preili ehib oma pead moodi pärast punase ehtega, nõndasama võtavad kollased mõne paberlise sõjavastase resolutsiooni vastu. Kollased on üle ilma, nagu ühe witsaga löödud. Iga pool kõlab hüüd: isamaa hädaohus. Osa väikekodanlust seisab sõja vastu, aga ka tema on valmis patsifistlistest mõtetest loobuma, kui sõda töötab kulla wihma — uusi sissetuleku allikaid. Möödunud rajariikide konverents kinnitab veel kord seda, et kodanlised riigid pidades suuri sõjawägesid ja ajades agressiivpoliitikat, ihuwad tapakirwest Nõukogude Wenemaa vastu! Sõjariistade vähendamise konverents, mille kokkukutsumise põhjust esialgul ükski rajariik ei osanud omale „ära seletada“, sõitis 13. detsembril Moskwaist laiali, sama targana, kui kohale sõites. Eesti, Läti, Soome ja Poola delegatsioonid said maha pikkade deklaratsioonidega, kus warjamata toonitati, et sõjariistade vähendamise küsimust ei saa lahendada mõne päewa jooksul, nagu seda kestab Moskwa konverents. Konverentsi lõpul pandi Eesti, Läti, Poola ja Soome esitajate poolt deklaratsioon ette, kus soovitati sõjariistade vähendamise küsimus ekspertide hammastele puremise materjaliks anda ja kolme kuu pärast abinõude otsimisele asuda, kuidas sõjariistade vähendamist läbi wiia. Aigusest peale, mil Nõukogude walitsus ettepaneku tegi rajariikidele sõjariistade vähendamise nõupidamist Moskwasse kokku kutsuda, sattusid väikesed kodanlised riigikesed ärewusse. Kardeti paljasta-

mist. Tahtmata olid nad sunnitud konverentsi töödest osa wõtma ja endid tõõrahwa hulkade ees wiigilehega warjama. Kõige „mõistlikum“ kodanliste riigikeste esitajatest oli Leedu delegatsioon ja ei mitte ilma teatud põhjusteta. Leedu esitus oli sunnitud Poola saagiahnuse vastu ennast kaitsma „liidu“ luues mõnes asjas, isegi wihatud Nõukogude Wenemaaga. See näitab, et kodanlus teeb bloki kas wõi kuradi wanaemaga, kui sellest kasu saab. Nõukogude walitsuse ettepanekut: sõjawäge vähendada 25% ei suuda ühegi põialriigi „diplomaadi“ ajud ära seedida. Praegusel silmapilgul ulatab sõjariistus inimeste arv Poolas 370 —, Soomes 28 —, Lätis 19 — ja Eestis 13 tuhande peale. Tõõrahwa walitsus, Nõukogude Wenemaa, on walmis oma sõjawäge 25% wõrra vähendada s. o. sõjawäge 800 tuhande pealt 600 tuhande peale, kui seda ka Nõukogude Wenemaa naabrid teewad. Eesti delegatsioon teatas, et ta wõtab arwele Nõukogude delegaatide ettepaneku sõjawäge 25% vähendada, nõudes omale õigust 16 tuhande pealist sõjawäge pidada, see tähendab praegust sõjawäe arwu 3 tuhande mehe wõrra suurendada. Eesti esitaja Seljamaa katsus, kas Nõukogude walitsuse esitajad rehkendust tunneward, muidu ei oleks ta nõnda lapsikult deklareerinud. Üks on kindel, ja nimelt: kodanline ilm loob ikka suuremaid sõjawägesid, millele järgneb suurem werewalamine. Isegi kollased Amsterdami ninad on sellele arusaamisele jõudnud ja loosungi wälja lasknud sõja korral üleilmist streiki wäljakuulutada, kuigi see ainult paberil ilutseb. Wõimata sotsidelgi sõja korral kahte jumalat teenida: katsuda werewalamist ära hoida üleilmist streiki wäljakuulutades ja kurnajaid ning nende isamaad kaitseda nagu nad tegid seda ilmasõja algul ja teewad kogu aja. Kogu ilmas sammub kodanline reaktsioon kannakseid kõlistades tööliklassi vastu. Fascism Itaalias, Orgesh — Saksamaal, Sokolid — Tsheho-Slowaakias, Läti oma kaitsewäe osad ja Eesti kütirühmad töötawad hingeliselt kokkukõlas. Kõik vähemad walge terrori maad õpiwad kuulsast tõõrahwa aadrilaskjast Mussoliinist. Sõjariistade vähendamisest ei taha ko-

danlus midagi kuulda. Jutt võib olla ainult kasarmu elanikkude suurendamisest ja kütirühmade organiseerimist wintpüside ja kuulipildujatega, et töölise, sulase, teenija tüdruku ja karjapoisi palkasid alla suruda ja ennast wintpüssi najale toetades peremehena Eestis tunda.

Töölisnoorsugu ei saa seda waikides pealt waatada, kui teda tapatalleks kaswatatakse. Antimilitaristlist ja sõja wastu kihustööd peab noorsugu energiliselt jätkama. Töölisnoorsugu, kes töötab Internatsionaalsel alusel peab kodanlissõjawägede suurendamise wastu müürina seisma. Tuleb juhtida noortööliste tähelepanu selle peale, milleks neid kasarmutes hoitakse!

Riigi transpordi peale rohkem tähelepanu pöörata, et sõjavarustust salaja ei weetaks. Ainult nõukogude Wenemaa walitsus on praegusel silmapilgul ainuke walitsus terwes ilmas, kes rahu-poliitikat tõsiselt ajab, kuid kelle kallale iga silmapilk wõidakse tungida.

Töölisnoorsoo taktika sõjakorral peab olema: jõud jõu wastu! Töölisnoorsugu protesteerib kurnajate, walit-

suse wastu, kes miljardisi töörahwa warandust ohwerdab töölisnoorsoo kasarmutes hoidmiseks. Töölisnoorsoo üleilmiline III kongress arutas antimilitaristlist küsimust, kus otsusele jõuti, et töölisnoorsugu kodanlissõjawäes teeniwate noortööliste elu peale rohkem tähelepanu peab pöörama, selleks ärakasutades parlamenti kõnetooli, ülesseades osalisi nõudmisi sõdurite elu tingimuste parandamiseks. Agitatsioon sõjawäes peab omama rahwuswahelise kuju, sellepärast, et militarism on internatsionaalne nähtus. Töötawad kihid wabrikutes ja adra taga peawad sõdurite nõudmisi toetama. Töölisnoorsugu peab end koondama oma wõitlusorganisatsioonidesse ja seal järjekindlalt kodanlaste sõjapoliitikat paljastama. Itaalias, kus fascism ainuwalitseja, loob rewolutsiooniline noorsugu sõjariistus löögigruppe et sõjariistus oma wägistajaile teed edasitugimiseks kinni panna. Eesti töölisnoorsugu nõuab kodanluselt agressiiwpoliitika ajamise lõpetamist ja Nõukogude walitsuse ettepaneku — 25% sõjawäe wähen-damise wastu wõtmist.

Poem kodanlisele noorsoole

Kõik kenamad helid ja kaunimad hääled ma põimiksin ühte, et luua poemi. Ei tuska, ei leina ei tohi seal kuulda, Su kõrw — nii õrn. Waid rütmilist õnne- de hüüdu ja hõiskawat päikese laulu peaks tundma Su hing. Sul helkimas ees näib nii imesuur tulewik wärwide warjus, bokaalide kõlas, et süda ei püsi hääbuda mures. O, Noorus, Sa maailma paleus, Su kätes on jõud, mis aastasadu murrab ja igawad mõisted kõik kõrwale heidab, et saabuks waid walgus ja walgus, ja walgus.

Sa lubad nii palju. Kui maailma

ruumis leiduks weel mõistet, mis kõigile naeruwäärt uus ja hale, siis Sulle ta amugi hingesse kaswand. Sa leiad tas tõde.

Su hingusest õhkumas mürgine balsam, mis elustab, waimustab, sütitab, loob, et kaunimad helid ja kenamad hääled kõik põimiks siin ühte poemi. Ja laulaks ja hõiskaks, ja naeraks ja tantsiks. Ent ehitaks lossi, mil taewani tipp ja — tipu otsas must-walge lipp. Su silmad särawad, — kui proletariaat teeb sul auwärawad, kui läbi neist sõidad, saad taewa!

A. S—w.

Jõulud Nõukogude Wenelas

Peatükk wõitlusest maa ja taewa wahel.

Omal ajal seadis sotsialism üles juhtsõna : usk on eraasi !

See oli 2. Internatsionaali õitse ajal. Ja pidi siis õige käremeelne olema. Aga nagu väga paljud 2. Internatsionaali käredused, oli ka see sisuliselt mäda—paendluse uss nãris ta südames : juhtsõna las kis ennast kahtepidi seletada, esiteks wõidi „käremeelselt“ nõuda, et riik usust ja usk riigist lahkuks, et see, mida inimene usub, wõi mida ta ei usu, kellelegi korda ei lähe, kõige vähem tohib inimest sellepärast tema õigustes kitsendada. Aga teiseks seletasid paendlased oma korda : ja muidugi, usk on eraasi, sellepärast tuleb ta täiesti rahule jätta, las papid teewad, mis tahawad. Weel enam : ei tohi ju ennast kuidagi teiste inimeste eraasjasse segada, sellepärast peab ka usuwastase kihutusega ettewaatlik olema.

Rawolutsioonilik töölisliikumine, mis Wenemaa enamluses kindla tee ja juhi leidis, algas terawat wõitlust kõige selle wastu, mis 2. Internatsionaalis mäda oli olnud, muu seas ka usu küsimuses.

Ja enamlus seletas, et usk sugugi nii väga eraasi ei ole, et teda puutuma minna ei tohi ; iseãranis kui silmas pidada, et see „eraasi“ õige tuntawalt ennast teiste asjadesse segab, nagu seda pappide kontrewolutsioonilises tegewuses tuhandel korral on selgunud. See „eraasi“ ei teinud kaugeltki mitte ainult inimeste sisemiste tõearwamistega tegemist, ka mitte usu wãliste küsimustega, waid muutus puhtpoliitilise tegewuse tallermaaks.

Ja enamlus wõttis sel „eraasjal“ otsekohe sarwist kinni : toodi lagedale pappide must poliitika, kisti awalikuks mustakuuemeeste sahkerdamine, warastamine, kirikuwaranduse rööwimine ; siin ja seal awati rahwa nõudmisel „pühade“ „mãdanemata ja kõdunemata“ jäänused, kus leiti, et need „pühad“ enamasti ainult kaltsupuntrad, puutükid, kõdunenud kondi jäänused olid, paiguti ka — maalitud nukud, millelt ninapidi weetud rahwahulgad aastaid ja aastakümneid, paiguti koguni sadasid olid abi ja lunastust otsinud ja selle eest — pappidele arwamata warandusi kokku tassinud.

Niisugune pettuse ja pimestamise äri

ei ole nüüd kaugeltki „eraasi“, vähemalt mitte nõukogu riigi arusaamise järele, kus seesugusest „eraalgatusest“ tarwilikku lugu ei osata pidada.

Aga kuidas selle wastu wãlja astuda ? Dekreediga kõik see janditamine, see pettus ja pimestamine ära keelata ? Sellest oleks wãhe tulu olnud, kus rahwahulgad weel ise arusaamisega sellest pettusest ei lahkunud. Loomulik siis, kust asjaga algust tuli teha : rahwahulkade arusaamist selgitada, pappide aastasadade pikkust uduwaipa kãristada.

Kust pidi see paremini algama kui — noorsoost. Usk on teaduse puudus ; usk walitseb seal, kus teadmisi ei ole ; rumalusest on sündinud kartus ja austus ümbritsewa looduse wastu ; arusaamatuses on hakatud paluma looduswãgesid, loomi, asju ; teaduse puudusel on seletamata nãhtusi hakatud — imedeks pidama... Kuhu tuleb teaduse walgus, seal kaob usk. Kus maad wõtab arusaamine ümbritsewa looduse ja ühiskonna elu nãhtuste kohta, seal ei ole enam kusagil aset usul.

Nõukoguwalitsus kannatab äärmiselt igasuguste raskuste all ; ta jaksab koolitõõle wõrdlemisi wãhe jõudu pühendada ; aga ta ei ummista koolides noorsoo waimu igasugu muinasaja jäänustega, aastatuhandete tagant pärit olewate, ajast ja arust lãinud arwamistega, mis nõrgemadki teadusewalguse kiirt wãlja ei kannata. Nõukoguwalitsus jaksab, wõib olla, wãhe oma noorsoole anda, aga ta annab terwet toitu.

Ja see — toidab. Mõõdalãinud jõulud nãitasid seda tegelikult. Terwes ilmas on jõulud — noorsoo rõõmupõha. Ka Wenelas tegid noored sellest oma põha. Kui kaugele lãksid aga need pühad lahku muu ilma omadest ! Ei midagi sellest musta minewiku lãpastanud õhust, mis walitseb harilikult jõulupuu ümber mesistes pettuse piltides taewasest õnnest ja maisest rahust mingisuguse ime lapsukese arwel, keda ajalugu ei tunnegi.

Wenemaa kommunistline noorsugu tõi kõik selle ajaloolise pettuse kujudes ja piltides — uulitsale. Nãitas just usklikele hulkadele, kes üle terwe Wenemaa, iseãranis muidugi pealinnades, jõu-

lu laupäeval uulitsale olid tulnud noorsoo jõuluõhtu k a r n e w a a l i vaatama, missugune meeleetus ja mõttetus usuilmas walitseb.

Kui inimene — olgugi ta usklik — korraga terve weoauto täie jumalaid k o o s enesest näeb mööda weerewat: Jehoowad ja Allahid, Buddhad ja Baalid, ja terve rida teisi, kes kõik endid ja keda kõik nende järelkäijad a i n u õigeteks jumalateks peawad, siis p e a b see mõtlema panema, et — Hamleti sõnade järele — taewases riigis „midagi näha peab olema“.

Ja kui seal kõrwal nende setmesuguste jumalate kirju pappidekari teises koormas järgneb, igauks rahwast o m a poole, o m a jumalalt abi ja õnnistust otsima kutsudes ja teise käega — annetusi ahnitsedes; terve päratu rida neid pappe, munki, nunnasid igast usust ja ilmakaarest, — siis oli see tõepoolest ilmas „esimene kollektiivne propaganda usu wastu — teaduslikul alusel“, nagu seda Moskwa lehed seletawad.

Lisage sinna juure kuradid, waimud, sortsid, inglid ja kõik muu kribu-krabu, mida igas usus koormate kaupa leidub, kujutage ette, kuidas need usule nii salapärased elukad pidurongi hulkade seas oma äri ajawad; waadake kõrwuti piltisid, mis kujutawad nii mõndagi „jumalama“ oma ainusündinud „õnnistegijaga“,

mitugi „puhast neitsit“ — ja isegi juurdunud usklikule paistab kogu see taewane krempel lootu teises wärwis, kui ta seda pappide saladuslikkude kõlksude ja kiriku salapärase talituste kaudu on omale ette kujutanud.

Muidugi, ka kommunistlise noorsoo jõulukarneवाल ei suuda ühe hoobiga wälja pühkida usulist pimedust rahwahulkade hingest, aga et ta pappide mustale ärile tugewa tuule jalgade alla kihutas, seda ei saa salata.

Ja muidugi, usk on — eraasi. Mis te uulitsale wahtima tulite, kui meie oma pidu peame, meie teid ju korterisse tülitama ei läinud, tähendas Swerdlowi üliõpilane mopsis „daamile“, kes rongikäigu üle pilgata püüdis. Ja, usk on eraasi, aga et ta selletagi ühiskonnale k a h j u l i k on, siis on ühiskonna k o h u s, wähemalt edumeelse, arusaaja ühiskonna kohus, selle eraasja kaotamiseks tööd teha. Ja nõukoguriigi noored astusid läinud jõuludel selleks ühiselt esimese pika sammu. Neid jääb palju, õige paljugi weel astuda, aga ka noored on alles oma tegewuse algusel. Ja nad on julged, et kaswaw põlw needki ühiskondlise kurnamise ja pettuse ahelad — usu köidikud — purustab. Proletaarlises riigis on tee lahti ka sellele wõitlusele, wõitlusele pimeduse ja waimuorjuse wastu.

Kuidas minust kommunist sai

Ei taha oma autobiograafilisi üksiklugusid küll mitte töökide „Waba Maa“ Saulustest Pauluste saamise juttudega konkureerimiseks awaldata, kuigi kindlasti tean, et sellega tööklikke suurninu weidi kadestan. Miks ma siis kohe „Waba Maad“ puudutan, wõidakse arwata. Aga waat seks, et minu teereis just „W. M.“ töökide perest algas ja praegu kommunismi platwormil najatub. 1914. a. sügisel, kui Euroopa kapitalism ligemise- ja rahuarmastuse leekides huugas, lasin enast, ükskõiksusest armumereleekide wastu, missugust huugamist mitte ainult ei kartnud waid ka wihkasin — X maakolkasse koolmeistriks walida. Olin 17 a. wana, kuid need, kes minu passi näha ei saanud — olid wäga rahul, kui end 22 aastaseks tunnistasin: nii wõisin kui „täismees“ omalkohal püsida. Ajad

möödusid. Tuli 1917. a. kewadine nõksatus. See wabastas mind soldati hirmust. Wiskasin koolmeistri ameti ja asusin parema palga tõttu samasse kol-kasse wallakirjutajaks, sealt teisale jne.

Töölistel liikumisest ega sotsiaalsest rewolutsioonist polnud mul mitte aimugi.

Linnast hakkas wallamaija mitmetsorti peeneid härrasid käima „kõnet“ pidama. Nende hulgas ei puudunud ka minule juba kodukülalt hästi tuntud wana Jüri. See mees oskas külameestele hästi suupäraselt juttu puhuda: lubas, et mõisadmaad ja metsad kõik jagab ja igale kätte ühele, kes aga soowib, kenad talud kätte möödab jne. jne., just nagu temast püsti aetud töökide pere seda siiaajani on kuulutanud, kui käes walimiste palawik, — pärast aga „kenade“ talude jagamisel talude soowijad nendel olewatest loomade-

legi kõlbmatuist kongidest kraawi aitab puksida rippumatute kohtute abil. . . Kuid siis polnud veel kraawi wiskamisi ja head lubadused ei läinud minugi kõrwust mööda : isa-ema olid maatamaaharijad ja peale minu veel 2 nooremat wenda. . . Tulid lootused. . . Waat säält peale olid minul juba kokkupuutumised w a b a m a a g a . . . Aga meile heas naabruse wahekorras olewa suurema ilmariigi walitsewa kihi- (meil linnupriidest) -kommunistidest polnud siis veel X maakolgas kihku-kahku kuulda, ainult wana Jüri wahest, kui „kõnet“ pidamas käis — mainis, et linnas olla tekkinud, tont ise teab, kust, näputäis nii nimet. „Kiiremehi“, kes päris põrgulised olla : tahta teised linnas turuplatsid, uulitsad ja hoowid üles tuhnida ja endi wahel kassa-kaalika aedeks ära jätada, wabrikud ja kõik muud keerulisemadki linna asjad, mis härrasmeeste püha eraomandus, endi kätte wõtta; nende eest tulla kui tule ja katku eest eemale hoida ja kui neid külla peaks tulla lastama — siis ka külas põrgu lahti wõida minna.

Sündmuste käik aga arenes ruttu : tuli ja läks Saksa okkupatsioon.

Algas jälle sõit wana Jüri reel, kuigi ta ise veel puudus ning warsti sai teatawaks, et teda Soome mustasärgi mehed (nüüdsed fascistid) mõisade hakkijate märtrina tapalawale wiinud. See asjalu kinnitas tema erakonna (töökide) maad selle harijate kätte andmise heatahtlikkust tagant ja juba Asut. Kogu walimistel leidsin enda nime töökide partei Asut. Kogu kandidaate nimekirja sabast. Mõtlesin : nüüd on maad ja mõisad meie, muud kui anname nad kewade tõsistele harijatele.

Wahetewahel oligi ilmale tulnud „Waba Maa“, kuhu tihti ridu tegin. „Aeg wuras kui wokil tiireldes ringi. Sündmused saatsid sündmusi. Midagi hakkas nagu painama. „Waba Maa“le“ tehtud read ei näinud enam kõik päewawalgust. . . Mõtlesin : koolmeistriks olles awaldas keisrile ja tsensurile nii ligi olew Peeterburis ilmuw „Wabaduski“ minu poolt isegi inspektori härra kohta soolases stiilis walmistatud read tähttäheolt, aga nüüd korraga — kus enam ei keisrit, tsensuri ega inspektori pole — tsenseerib „Waba Maa“ minu kirjutusi tihti ja tihti, iseäranis aga klassisõjajaegse prokurööri J. Teemanti kohta awaldatud palasid, kus juttu püüdsin teha paragrawide mitteleid-

mise üle parunitele, kes maad mööda wabalt ümber ajasid, Landeswehriga sidet pidasid ja töölisi terroriseerisid ning wana Jüri poolt kõik rahwale lubatud head asjad ainult endi asjadeks tunnistasid. Aga samalajal polnud paragrawide puudu, mille põhjal töölisperekondi, kelle isad klassisõtta aetud, mõisadest kraawi ja kuuse alla tõsteti. Niisuguste asjaolude wastu protesteerijaid aga kommunistideks (s. o. linnupriiks) kuulutati ja mättawalda wabamaa peale priiküüdiga igawesele kuldsele asumisele saadeti. Siitpeale hakkas minu armastus töökide pere wastu jahenema ja ülepeakaela kiirelt — nii, et kui „X“ kolkasse mulle keegi linnast tulnud tuttaw juhtumisi suurte musta lappidega „Wõitluse“ kaasa tõi — juba paar numbrit hiljem minu ridu „Wõitlus“ ära trükkis ja kuigi ka selles lehes minu kirjatükkidele mustad plekid sekka ilmusid, teadsin, et neid muste plekke mitte „Wõitluse“ mehed ise ei teinud, waid 1917. aastal mahamaetud ja nüüd uuesti ülestõusnud, Pätsi-Teemanti paremale käele upitatud „wabariigi“ tsensur. Lambanahk töökide „W. M.“ hundi-koolja ümbert oli mahakistud ja sealt hirwitas wastu parunitele ja hallparuni poegadele wabatmaad ettewalmistaja siioni teekäija, kelle tulisemaks päewaküsimuseks, parunitele mõisa südamate juure veel „õiglase“ tasu küsimuse otsustamine sai. Selle „tasu“ juure seltsisid veel kõigile hästi tuntud Isborski kawaleeride partei suurninad, kes ikka kah nõus olid parunitele tasu maksma, kuigi mitte just „tasu“ nime all, waid „muude mõisamaade peal lamawate wõlakoomatuste“ nime all. . . aga Rooma läheb ju mitu teed.*. . Wahekord töökidega sai selgeks. Sotside kohta oli juba nüüd, kui nad mulle teatawaks said — selge pilt : Isborski peegel reflekteeris laitmatult. Sealt edasi tulid juba mõned kirjad Piiskariga wahetada, kus ta muude hulgas, mulle ette pani X. kolkasse E. I. S. T. partei osakonda ellu kutsuda, kuid samati mainis ta ka, et partei kõiki töölisi endasse mahutada püüaks (peale kommunistide. . .) Mina olin aga kommunistide kohta juba teisele arwamisele nihkunud : Marxi majanduse õpetus jm. jm. sarnased „keelatud“ kirjandus oli oma töö minu juures teinud : otsustasin enam mitte mingisse niisugusesse parteisse liikmeks astu, veel vähem nende osakondi ellu kutsuda. . .

J. M-ra.

Esperanto sõjariistaks töölistele

Töölisliikumine, mis väljaspool kitsaid rahvusluse raame, on senni tuntavalt kannatanud rahvusvahelise keele puudumise all. Ei ole ju töölised, kes waeseks lapseks on kapitalistlikes ühiskonnas, mitte koolitatud klass, millest siiski tulebki, et tööliste organisatsioonide ettotsa roniwad töörahwawaenulik ollus, kes tööliste parajal kohal silmi teha mõistawad. On ju selge, et tööliste organisatsioonide eesotsas seisjad wõrraid keeli mõistma peawad läbikäimiseks teiste maade töölistega. See on üks, kuigi mitte ainuke, siiski küllalt mõjuw põhjus, miks mitmekordsed äraandjad, kollased juhid, weel mõnes kohas töölisti oma järele wedada suudawad.

Hoopis teiseti oleks lugu, kui olemas üleilmiline rahvusvaheline keel, mida ka töölistel wõimalik oleks õppida ja omada. Kuid seda ei ole. Ja kodanluselt, kes pukis, oleks asjata selle teostamist oodata.

Kuid tööliklassi rewolutsiooniline osa, kes aru saab oma ajaloolisest ülesandest, ei ole kunagi abi otsinud oma wastastelt. Kominterni III. kongress, arutades keeleküsimust, tunnistas rahvusvahelise abikeele tarwiliseks ning walis selleks erilise komisjoni. Selle komisjoni otsus on nüüd meil teada, (see ilmus „Meie Hääles“). Komisjon kutsus kõiki rahvusvahelise keele poolehoidjaid Ido ja Esperanto keelte etteawalmistusele.

Sellega on siis rahvusvaheline keel tööliklassile juba tarwilikuks tunnistanud ning — käed külge!

Mujal mail on selleks juba nii mõndaigi tehtud. Prantsusmaal on isegi üleilmiline

pahempoolsete esperantitide keskkohat „Sat“ loodud, sest teatawasti ei luba kapitalistlikes maad Moskwas asuwat Esperantista — Kommunista — Internatsionalot legaalselt tegutseda. Saksamaal on terve rida esperantiste tööliste gruppe ellu kutsutud — „Sat'i“ osakondadena; teistes maades niisamati. Portugaalias tegutses isegi juba esperantistide-kommunistide ühing nähtawasti õige suure osawõtuga tööliste poolt, sest ühingul käib oma ajakirigi „Esperantisto-Kommunisto“. Wenemaad pole rääkidagi, seal kihab kommunistiline esperantism juba 1917. aastast peale. See oli kõik juba enne Kominterni sellekohast otsust; on arwata, et wiimane neid weel enam ergutas.

Kuid koht, kus ses suhtes midagi ära tehtud ei ole, on Eesti. Millega seda seletada? Kas jõudude puudusega? See ei wõiks aga mõõduandew olla; jõudusid pole Eesti töölistel kunagi küllalt olnud, need on demokraatia, kas teise ilma, wangi wõi Wenemaale saatnud, kuid ometi ei wannuta alla. Seda ei wõi ka siingi. Seltsimeestel, kel korda on läinud Esperanto keelt õppida, tuleb tööle asuda. Noorte komisjonidel tuleb Esperanto kursuseid toime panna.

Pariisis ilmuwas „Sennacieca Revuo“ oli kord teade Eestis asuwast „Sat'i“ osakonnast. Miks see soiku jäeti?

*

EISTP Tallinna Noorte osakond kawäses esperanto kursusi korraldada, kuid wabariigi wõimude poolt tehti selleks takistus. Ülaltoodud kirjatükk on wiibinud.

Toimetus.

Jämedad jooned ülikoolist

Kuna keskkool oma surwepoliitikaga ja sunni marurahwuslusega äratub üldist tõrget õppureis, mis kutsub ellu teatawa radikaalsuse. Kuna keskkooli distsipliin tunnistab õppuri mitteinimeseks, lojuseks, olles äärmiselt karm, ning kus õpetaja seab sisse järelwalwe iga õppuri sammu üle, pidi see olukord looma opositsiooni koolinoorsoos, mis tõmbab kaasa erksamaid wäikekodanlisi ja isegi kodanlisi kihte koolides.

Kuid astudes ülikooli, satub õppur koguni teistsugusesse õhkkonda. Siin on kadunud otsekohene surwepoliitika ja distsipliin, niisama ka wastutus ja järelwalwe. Üliõpilane on waba, wastutab ise oma tegude eest, ta wõib käia loenguil niisama hästi ka ära jääda, wõib õppida ja mitte õppida, wõib teha huligaansusi, juua, sõnaga, ta on saanud lojusest inimeseks, lapsest täisealiseks.

Sarnane järsk üleminek toob kaasa en-

daga rea wäärnähtuseid, tarwitatakse oma inimese õigusi kurjasti. Harilikult ei õpita esimesel ülikooli aastal sugugi käiakse waid korratult loenguil, tahtes kõiki kuulata ja kuulates täielikult mitte ühtegi lugejat, tehakse uulitsa skandaale, ning otsitakse korporatsioone, kuhu rebaseks hakata. Alles pika peale hakkab kesk-kooli mõju wähenema, kuid töötajaid ei saa neist enam; antakse eksamid huupi, hea õnne peale, mingisuguse konsekti wõi lühendatud kursuse järgi. Mõne aasta pärast pistetakse diploom tasku ja minnakse kõrge koha peale!

Ja sarnane on ülikooli haridusega isik kelle kohta öeldakse, et ta on tark mees. Kuid kindlasti teab enam ja on targem iga noor tööline kui need tarkusest lõh-kiläinud mamma seljataga maganud här-rakesed.

Kuid mitte selles ei seisa ülikooli a ja o, waid õieti jätkab ülikool sedasama, mis on keskkooli ülem eesmärk, s. o. t s i n o w n i k u k a s w a t u s t. Ja ses suhtes ei jääda keskkoolist põrmugi maha, ainult teed on teistsugused, enam „diplomaatiat,“ puudub otsekohene rusik.

Ülikoolis on korraldatud terve meh-anism, mis tõmbab üliõpilase oma raud-sete tangide wahele lahtilaskmatult. Olles, tänu keskkoolile, selgrootu, ise mitte midagi mõeldes, waid teiste mõtteid kor-rutades; olles midagi süldisarnast peh-met, kellele teataw tsinowniku wälimus antud, astub keskkooli lõpetaja ülikooli. Ja nüüd tuleb siin terawamalt kui iialgi nähtawale keskkooli masendaw mõju.

Nagu tähendatud, walitseb keskkoolis otsekohene surwe, mis loob opositsiooni ja sunnib õppuri radikaalsemana wälja astuma. Kuid ülikoolis puudub radi-kaalsusele sundiw põhjus, ja üliõpilaskond on paratamata parempoolsem kui õp-purkond. Olles selgrootu, antakse üliõpila-sele paks „tarkuse“ raamat kätte, täis kodan-luse ideoloogiat, öeldakse, see olewat kõr-gem haridus. Oleks üliõpilasel wähegi mõtlemiswõimet, ta näeks selgesti, kuis paljastub kurnajate ahwinägu, hirwitades „targa“ teadusmehe üle. Teaduskonda-des koondatakse terve üliõpilase jõud ja huwi oma eriaine peale, nii et peale üli-koolitöö tal waewalt jätkub huwi ja jõu-du oma olukorra sotsiaalse probleemiga tegemist teha. Ja üliõpilane, kes pole harjunud iseseiswalt tööd tegema, saadab õhtud kohwikus, restoranis ehk korpo-ratsiooni joomapidul mööda. Ilma kesk-

kooli eeltöötaja oleks waewalt sarnast mõt-tetut ühekoha peal tampimist, ajaraiska-mist ja logelemist.

Kuid tähtsaim, mis keskkoolis paistis tumeda täpina, on siin muutunud heredaks tulipunktiiks. Ning see on kõr-gepalgaline koht peale üli-kooli lõpetamist. Ja see on kompwek, mis lukustab suu kriitikaks, see on magus söök, mis üliõpilase paneb kiitma kodanlust, mitte ainult suuga, waid ka südamega, see on tähtsam abinõu, mis muudab üliõpilase kodanluse kasude kaitsjaks, see on tõukejõud, mis sunnib korporante oma jämedaid keppe tööliste wastu üles tõstma.

Kuid iga üliõpilane teab, et hea pal-gaga koha wõib saada ainult onupoja poliitikaga, ja siit see onupoja poliitika kul-tiweerimine, siit see äge jooks tutwuste järgi. Nüüdne üliõpilane ei loe, mitu eksami ta on wiite peale annud, waid nüüdne üliõpilane loeb hulga suurema huwiga, mitu tutwust tal on kodanluse suurninadega. Ja ongi märgata erilist tungi korporatsioon „Estikasse“, kus moniseur Päts wilistlane.

Ja kuna keskkoolis tuubiti pähe isa-maa laule ja kodanluse ideoloogiat, wõt-tab üliõpilane wabatahtliselt omaks kodanluse waated.

See tormijooks tutwuste järgi muudab üliõpilaskonna metsikuks hüäänede kar-jaks, kës üheteise wõidu tormawad saagi kallale, kes ei wali teid ega wõtteid, et saada kõrgepalgalise koha. See wõidu-jooks riietab üliõpilase lõpulikult tsinow-nikuks, nii waimliselt kui ka füüsiliselt. See tutwuste püüd kaswatab küüru, mis nii tarwilik kodanluse ebajumala kummar-damiseks.

Nüüd tõuseb küsimus, miks ei tarwita ülikool samu abinõusid nooruri selgroo lõpulikuks murdmiseks, mis keskkoolgi? On see ju hulga tagajärjerikkam ja kiire-malt sihile wiiw. Kuid wahe on siin tuntaw; keskkool kaswatab lihtsaid käsu-täitjaid automaate, ja see pärast pole tal waja mõtlemiswõimet sugugi. Kuid ülikoolist tulewad käsuandjad, pärastised kodanluse juhtide asetäitjad, ja nende mõtlemiswõimet pole waja üksi surmata. waid on tarwis, et nad w a b a t a h t l i k u l t nii mõtleks nagu meeldib see kodanlusele.

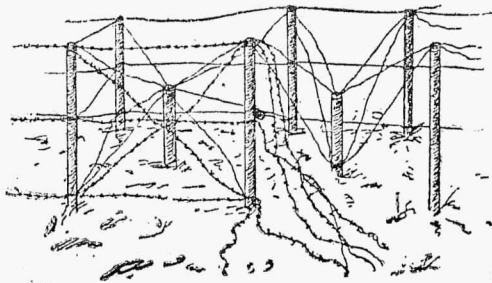
Siit see kahe tee wahe, mis lõppude lõpuks mõlemad wiiwad ühele ja samale eesmärgile. Kui tarwitatakse ülikooli

korda keskkoolides; arusaadaw, nii paljudel ei murduks selgroog, ja niipaljudki taganeks kodanlusest; ning peale selle ei oleks keskkoolis kõrgepalgaline koht sugugi nii ligitõmbaw, kuid olles keskkoolis süldisarnaseks massiks tehtud, ei suuda keegi enam ülikoolis omale selgroogu kaswatada.

Sarnase olukorra juures võib kodanlus ju hõisata: „Waadake intelligents on ju meie poolt!“! Kuid meie teame, et need „targad mehed“ on raha orjad.

Nii haarab kodanline kool noorust esimesest kooliaastast ümberwormimise masinasse ja saadab ta peale ülikooli lõpetamist ellu täitsa moonutatuna, kodanluse klassi huwidele wastawana. On kaswatatud täielik tsinownik, kes wastawa wäledusega täidab kurnajate soowe, kes lõmitab ülemuse jalge ees, ning kulme kortsutamata börsekuningate rahapunga huwides

B.

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEIKE

Kodanlise noorsoo eluawaldused

Ei ole põhjendamata ette heita kodanlisele noorsoole, et ta ideelage, waimuwaene ja oma eluawaldusi ainult pillerkaaritamistes ja joomingutes tahab näha. Ühe tõestawa fakti meie kodanlise noorsoo ideewaesusest ja mannetusest andis ka „Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse“ esitawa kogu koosolek 29. dets. 1. a.

Juba koosoleku eelkorraldus, mille järele see 28. dets. pidi peetama, kuid tegelikult „ettenägemata põhjustel“ terwe päewa hiljemaks jäi, annab tunnistust, et sealpool sarnaseid küsimusi kuigi tõsiselt ei wõeta. Oli siis arusaadaw, kui esitawa kogu saadikuid kõik kokku ainult 9 oli! Ühendusel on 25 „perekat“ osakonda ja nende hulgas Tallinna „600-liikmeline“, mis ainuüksi oleks rohkem wõinud saata kui 9 saadikut. Nüüd aga esitasid 9 saadikut 5 osakonda (õieti 3, sest 2 neist olid alles asutamisel — uued osakonnad ja ootasid selle sama esitawa kogu poolt seaduslist registreerimist).

Koosolek ristiti teistkordseks ja saadikute arwu peale waatamata otsuswõimuliseks. Peale koosoleku juhatuse walmist järgneb päewakorra kinnitamine, kus ettepanek tehakse seda täiendada maksa usuõpetuse küsimusega algkoolis. „Kaaluw enamus“ leiab aga, et usuõpetus

wäga kardetaw poliitiline miin olla, millega mängimine papi Bauerile, kes wõida weel ministriks saada, sugugi ei meeldi.

Ettepanek lükatakse 2 hääle poolt ja 5 wastu tagasi.

Järgneb keskjuhatuse esimehe aruanne. Ka seda iseloomustab kodanlise kohwipaksu wirr-warr. On kulutatud „ministrihäärade“ uksi, käidud palumas toetust ja endi põhimõteteid tutwustamas, kuid selle peale waatamata ei ole õigel ajal üleriiklise noorsoo kongressi luba kätte saadud, mispärast ka kongress 29. ja 30. dets. pidamata jääb. Kuid mis kõige kurwem, olla mõned härrad tänapäewani „noorsoost“ wale arwamisel.

Ajakirjaga on ligi aasta otsa raskejalgne oldud, kuid nüüd, kus mahasaamisel, kardetakse, et pisike „üleagne“ on. On korraldatud weel kongressi kokkukutsumiseks ankeedid, kuid 60 ankeedist on ainult 15 tagasi tulnud!

Järgitawad osakonde esitajate aruanded, Neis tähelepanuwäärilist eriti ei leidu, on ju osakonde tegewus peajoontes samane, mis maa haridusseltsidel. Wast wõiks nimetada Tartu osakonna ilmakuulsaid Esperanto kursusi ja Tallinlaste muusikaharrastamist. Wiimaste laulukoor on

oma kulminatsiooni punktil lauluselts „Ilosse“ üle läinud.

Karskusküsimuse arutamise puhul esinewad kaks seisukohta: üks toetab kaudselt karskusliikumist, selleks, et karskusiidu wiinarahast osa endale manguda; teine mõistab hukka walitsewate ringkondade karrikatuurse kahepaiksuse, mis ühe näoga õnnelikult juubeldab, kui tuhanded wiinast hukkuwad, ent teisega selle sama wiinaraha eest „karskusliikumist“ toetab. Ühtlasi nõuab teine seisukoht riigikogult ja walitsuselt energilisi samme keeluseaduse ellu wiimiseks. 5 häälega wõetakse esimese seisukohale astuw resolutsioon wastu, kuna teine 4 häälega wähemusse jäi.

Päewakorras edasi minnes otsustatakse 29. ja 30. det. pidamata jäänud üleriiklist noorsoo kongressi 5. ja 6. aprillil kokku kutsuda.

Läbirääkimiste all tõstetakse usuõpetuse küsimus uuest üles, kuid tagajärg endine. Resolutsioon „Ü. E. Noorsoo Ühendus tunnistab sundluse usuõpetuse algkoolis pädagoogiliselt kahjulikuks ja püüab igakülgselt selle teostamise wastu wõidelda“. Lükatakse 1 hääle pooldamisel, 3 wastuseismisel ja 4 h. erapooletusel tagasi.

Weidramaks kujuneb seisukord skoutismi arutamise puhul. Leitakse ühelt poolt, et seda küsimust ei olla veel „diplomeeritud“ haritlased otsustanud, kas ta kasulik wõi kahjulik on ja sellepärast ei wõida ka Ü. E. Noorsoo Ühendus mingisugust otsust wastu wõtta. Kuid pikemate waieluste järele leitakse siiski, et skoudid wõiwad Ü. E. Noorsoo Ühenduse liikmete arwu peale halwawalt mõjuba ja esinetakse wõimalikult pehme resolutsiooniga: „Skoutismi liikumises domineeriwa militarismi suhtes asub Ü. E. N. Ü. esitaw kogu eitawale seisukohale“. Nii siis eitatakse skoutismi ainult militarismi osas, aga kui küsida neilt härradelt, mis jääks siis skoutismist järele, kui tast täiesti militarismi maha arwame? Skoutism ilma militarismita ei ole mõeldaw. Ehk kuigi tahetakse sellesarnast skoutismi elada lasta, siis teadku, et peale kroonu kirjute hilpude, hommiku-õhtu palwete ja „Noor seppade“ äärmise marurahwuse muud midägi järele ei jää. Need aga ei ole enam skoudid, küll aga wiltsad palwerändajad kodanlise riigi kulul. Lõpuks wõetakse esitatud „pehme“ resolutsioon 4 häälega wastu, kuna teine n. n.

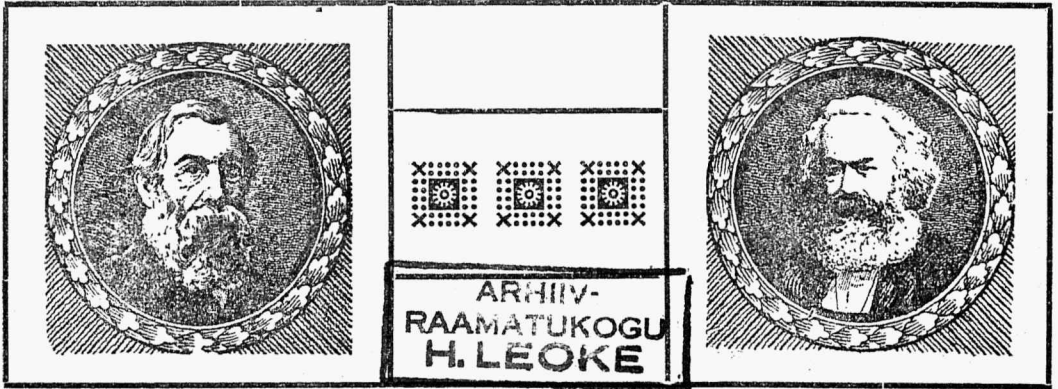
„käre“: Ü. E. N. Ü. mõistab hukka skoutistlise liikumise, kui kultuuri läwitawa ja noorsugu militariseeriwa teguri“ 3 häälega wähemusse jäi.

Toim. märkus: Ajamärk, et ka kodanline noorsooühendus ei pääse wastarinnast, mis walitsewate klasside poliitika kohta eitawale seisukohale asub. Küll ei ole see opositsioon veel klassiteadlikkude tööliste seisukohal. Nii ei ole karskusküsimuses (mille kohta pahempoolsete kohta esitatud resolutsioon täielikult küll meile tuttaw pole) mitte wõetud poliitiline seisukoht, ei ole mitte öeldud, et kodanlises korras ka keeluseaduse maksuwuse juures joomine edasi wältab, kuna iga aus hallparun selle seaduse oma seinale lööb ja öösel wiina põletab, millega pisitõusik sahkerdab, ja et alkoholismi wastu suudab tagajärjerikkalt wõidelda ainult töörahwawalitsus; walitsewate ringkondade teguwiisi „hukka mõista“ on wiisiks sotsidel. — Pahempoolsed on usuõpetuse wastu olnud — pädagoogilistel põhjustel! Nii oleks kohasem kõneleda Mihkel Kampmanni witsahirma puhul. Aga orjastamine selle pimedusallika abil? Klassiwõitluse sumbutamine? Maksudeküsimus? — Skoutismi wastu on pahempoolsed, et see on militaristlik. Nii kõnelewad jällegi sotsid ja teisel patsifistid (rahujuhtlustajad). Klassiteadlikule proletarilasele — marksistile on skoutism suurim waenlane: skoutism kaswatab kodanluse klassisõjawäge, kes töölist punitaks, ehk kui wõtta praeguse silmapilgu nimetusega — loob fascistide tagawarawäge. Pahempoolsete resolutsioonil ei ole õieti sisulikku wahet parema üiwa omaga — mõlemad on patsifistlikud, kus klassiline, seisukoht täitsa puudub.

Kuid siiski on opositsiooni tekkimine kodanlise noorsoo hulgas suur samm edasi. Noored, kes ametlikkude noorsoo juhtide wastu oma resolutsioonidega esinesid, peawad järjekindlalt edasi astuma — lähemale proletariaadi klassiwõitluse seisukohale. Kui nad wast sel korral ehk „pehmete“ resolutsioonidega esinesid, neid suupäraliseks teha püüdes paremale tiiwale, siis tuleb see taktika täiesti nurka heita: Neil tuleb propaganda ja agitatsiooni otstarbel kärpimata loosungitega wälja astuda, kuigi nad wähemusse jääksid. Sest klassiteadlikkudele töölistele

pole mitte tarwis mingit kahtlast, paendlist enamust iga hinna eest; palju tähtsam on väikegi rühm selge waatega wõit-

lejaid; wiimaseid ei kaswatata aga mitte „pehmete“ resolutsioonidega ja kärbitud kõnedega.

Noorsooliikumine meil ja wälismail

Töölisnoorsoo liikumisest Narwas

Narwa töölisnoorsoo organisatsioonide algidud kuulwad neisse aastatesse, kui ilmus Narwas töölisleht „Kiir“. Töölisnoortest, paljasjalgsetest poisikestest, kes lehe kontori jooksid, sealt üksikud numbrid müügile wõtsid ja mööda tööliskortereid müütamas käisid, kaswasid parastiste Narwa tööliste organisatsioonide alustoad. Küll ei olnud tol korral veel aimu töölisajalehest ega töörahwa klassi-wõitlusest noortel lehemüüjatel, ent sellest oli küll, kui wanemad töölised kinnitasid, et „Kiir“ töörahwa leht on ja teda laiali laotada tarwis. Narwa „hariduse selts“ oli teiseks pinnawalmistajaks noortööliste ühendustele, kes kultuurhariduslist tööd tööliste hulkades toimis, oma kaunis rikka poliitilise raamatukoguga, lugemislaua, kõnekoosolekute ja jalutuskäikudega. Tööliste leht „Kiir“ ja „haridus-selts“ olid tulewaste kommunistlike noorte kaswatajad.

Märtsi rewolutsiooni aeg ruttasid noortöölised Narwas wabrikutest keisriwalitsuse tugesid murdma.

Krenholmi pristawi kantseleist saadi sõjariistu, pandi wõõle ja mindi puhastama linna tsaari jätistest. Peale märtsi sündmusi 1917. aastal sünnitasid noortöölised oma hulkadega 1. Mai rongi, kus enam kui parkümmend punast lippu lewisid. Ärksamad noortöölised astusid W. Sots. Dem. Tööliste partei liikmeteks.

Sotsiaal-paendlaste parteist lahkumise puhul jäid noortöölised kui üks mees enamlaste ridadesse. Peale partei tegutses ka Kiutööliste, Metallistide, Kiwi-, Mulla- ja Metsatööliste ühisused, kus liikmete hulgas ka noori töölisi oli.

20. juunil 1917 algasid poliitilised kursused, siin sai mõnigi noor poliitilist õppust.

Noorte poliitiliste teadmiste kaswamine, noortööliste alaline läbikäimine partei ja ühisuste juhatustega, tegid paratamatuks noortööliste organisatsiooni.

Klaweriwabriku noored olid juba sotsialistilise ühingu moodustanud, kui Krenholmi noortöölised esimest koosolekut pidasid organiseerimise suhtes. Waimustawalt wirgutas sms W. Kingissepp noori partei büroos energiliselt tööle asuma. Sms Scholtsi, Eige ja Leemani juhatusel asuti organiseerimisele. „Rahwalehe“ kaudu kutsuti noortöölisi ühinemisele. Ühingu eesmärk oli klassiteadwust kaswatada nende hulgas ja neid organiseerida masseliseks üksuseks. Esimesel üldkoosolekul registreeriti noori peale saja. Ühingu nimeks wõeti „Sot. Dem. N. Ü.“, millisest nimest aga warsti loobuti.

Ühingu eesmärki asusid teostama ringikesed: poliitiline, kes korraldas waie-lusõhtuid, deklamaatorite, näitlejate ja iseõppijate grupid, laulu- ja keelpillide koorid. Sotsiaaldemokraatlise nime ase-

mele wõeti uus Anarhist-kommunistiline ja muudeti põhikiri wastawalt. Anarhistilise kalduwusega seltsimehed asusid ühingu ruume muretsema, kui mitmekordse nõudmise peale ruume ei antud, wõeti direktori maja üle, kuid peagi sunniti sealt lahkuma. Saadi ruumid sms Scholtzi juurest.

Punawäe organiseerimise puhul, peale wõimuwõtmist kodanlastelt, asusid noored seltsimehed ja seltsilised punawäe ridadesse, et rewolutsiooni wõitustid kaitseks. 24. weebruari kontrrewolutsiooniga sunniti Eesti klassiteadlik proletarlaste kiht maalt lahkuma, millega ühes ka Narwa noorproletarlastel, noored kommunaarid lahkusid. Tööraha organisatsioonid ja noortööliste ühendused tehti maatasa. Järgnew „demokraatline kord“, peale tööraha walitsuse teistkordset lahkumist häwitas weel mõnedki järelejäänud seltsimehed — Eige lasti 1920. a. maha, Mesilane mõisteti sunnitööle, Loorents ja E. Paas saadeti N. Wenemaale. „Demokraatia“ takistas ja lämmatas töölisnoorsoo liikumise. Küll on wangistatud noortöölisi ja püütud lämmatada tema liikumist, ent töölisnoorsoo ideid ei suuda kodanlus mitte häwitada. Narwa ja kogu maa noortööliselised organiseeruwad jälle wabanemiseks kodanlise klassi ja kapitaali ikke alt.

Puika.

Noore töölise suwine rahuaeg Wiljandis

Kui õppetöö kewadel lõpeb, soowib õpetaja õppurile „õnne“ ja tänab õpilasi waewarikka töö eest. Rõõmsa näoga kuulub koolijuhataja õpilastele kolmekuulist suwewaheaega ja arwab isiklikult selle kõige paremaks ja kosutawamaks õpilastele. Kuid see on ainult jõukamate ja kodanliste noortele kättesaadaw — see lillerikas ja lillataewaline, lõhnew suwi. Kehwad, töölislapsed peawad oma wananemate eeskujul minema põllule, wabrikusse ja lauaweskitesse ränka — päewa töust päewa loodeni — tööd tegema. Demokraatlikes korrast peaksid kõigil ühesugused wõimalused olema koolis käia ja puhkeaega pidada, kuid seda ometi ei ole. „Demokraatia“ on ainult jõukate, „tui“-poiste ja „fox“-preilide kohta maksew, sest nemad ei tee tööd ei suwel ega talwel.

Tuleb sügis. Kui lähed kooli, oled roidunud ja wäsinud, siis waatawad perisid ja emandad su peale tigeda ja kurja pilguga. Pilgates lausuwad, et kõik minna kooli ja tööd ei tegewat keegi. Miks hallparunid „puppi“ ja „titti“ tööd tegema ei pane?! Polli—geeni.

Haapsalu koolinoorsoost ja ühingutest.

Peab ütleva — — siin on täieline waikus.

Wäga huwitawa pildi annab oma huwidest ja organiseerimistest koolinoorsugu, kes küllalist kosutust ja rahuldust leiab igapäises läbiajamises argipäewsuses, teeõhtutes ja tantsus. Muid huwetal pole, kui lahkub kooli hallide seinte wahelt, kuhu riputatud meie „omastriite“ ja riigiwanemate näopildid, rahwuskirjanikud Staalist kuni „Noor-Eestini“ igawate nekroloogidega. Ja nende seinte wahel sonitakse troonipärijatest ja nende lastelaste sündimisaastatest, ja seal masindatakse keeled seerijad, ja kuhu ilmuwad kroonu 45-minutiliseks tunniks õpetajad wäga sinise ja joobnud nägudega.

Seda kõike pakub meile kool. Ja sellega ollakse harjunud. Pigistatakse silmad kinni ja neelatakse kõik alla, mis wähegi suhu aetakse. Paistab wäga imeulikuna, kui seletada, et supi asemel solki antakse.

Haapsalu ühisgümnaasiumi õpilaste ühing on wõrdlemisi liikmeterikas, millest peaks järgnema tegutsemine igas harus. Sport kui uudis ja kõdistaw ala on siinamaani kõige suuremaid laineid löönud, kuna kunst ja teadus põrmugi ei huwita ja poliitilistest asjadest pole mainidagi. See wiimane ei saagi üles kerkida, sest ikkagi on siin Bauerite ja Weidermannide kontsa wastu põrgatud.

Õpilaste ühingul on ka oma raamatukogu. See on armetus olekus ja tarwitatakse wähe. Wõi mis sa sealt leiadki? Noorte waimusünnitusi shapirografeeritult — täis luulet ja armastust! Mõni juturaamatukenege wilksatab wahel silma ja see on kõik. Ja teda ei loeta just sellepärast, et seal midagi lugeda ei ole. Wõi oleks siis gümnaasiumi raamatukogu midagi leidunud. Saaks siis sellegagi läbi. Kuid see on niisama tühine.

Wõi tahetakse wabandada raha puudusega. Siin seda aga kuidagi ei saa.

Ühe sinininalise kriminalistile maksetakse selle eest, et ta nädalis natuke pasuna-koori harjutustel keppi sörgib, 15 tuhat marka.

Kui aga seletad, et oleks tarvilik ka poliitiliste küsimuste kohta seletust, et oleks vaja ka siin raamatuid muretseda, siis wastatakse, „et ega siin mõne kommunisti tahtmise järgi ei saa talitada ja raha raisata.“ Ja kui poliitikast räägid, oled kommunist ja siis on koolijuhatajatel ka kõrwad kikkis ja tehakse hoiatus.

Sportlased on harilikult talwel unes, wast kewade tulekuga ärkawad ehk needki.

Wõimalusi oleks, kuid puudub tahtmine. Ja just sellest küljest on meie koolinoorsoo enamus huwitaw. —

Samasugune on ka seminaari õpilaste ühing. Õpetöö algul saadi paari peakõrsolekuga maha. Midagi tõsisemat ei awaldatud. Waliti juhatus ja kirju pidu toimikond.

Ainus tähtsam punkt, mis ühel peakõrsolekul wastu wõeti, oli, et õpilastel (ühingu liigetel muidugi) wõimalus jääb seminaari raamatukokku raamatute inuresemiseks, mis huwitawad, täiendawad nimekirjad juhatusesse anda, et see siis ühingu nimel seda seminaari õpetajate nõukogule muresemiseks ette paneks. Kuid seda ei ole wististi ka keegi tarwitunud. Kuid sellelgi on oma põhjused.

Peale selle on sem. õpilaste ühing wälja annud aegkirja. Kuid seal, nagu koolinoorsoo aegkirjas alati, luule- ja sügiskirjatööd.

Ehkki seminaaris on kehwemad õpilased koos, siiski on tänini siin Haapsalus walitsenud Egiptuse pimedus ja wana-meelus. Ja kuidas siia wärskemat õhku saadki. Kui räägid õpilaste arendamisest wäljaspool kooli, siis on reaktsioonilised bürokraadid selle wastu.

Kaunis üldine nähtus on siin, et õpetajad kõwasti alkohooli tarwitawad. See ei ole ainult kohaline nähtus, waid seda wõib konstateerida ülemaaliselt. Ja tarwitatakse kaunis awalikult. Isegi tundi tullakse wähe wintis.

Mis ime siis ka, kui õpilaste juures joomist ette tuleb. Nii juhtus kahe gümnaasiumi õpilasega, kes „tuju pärast“ olid wähe wõtnud — saadi kätte ja heideti koolist wälja. Ühelt poolt näidatakse õpetajate eeskujuga, kui aga selle järgi käid, oled patuoinas, ja „see tuleb kõik sellest, et koolis pole usuõpetust!“

Jaapani noorsoo liikumine

Sen Katajama.

1868. aasta rewolutsioonist peale pühendab Jaapani walitsew klass iseäralist tähelepanu noorsoole. Püütakse progressiivsed olla kaswawa noorsoo suhtes. Pandi maksma üldine koolisundus, mil'e tagajärjel Jaapanis algharidus wäga laialdaselt, korraldatud on. 1918. a. õppis algkoolides 4.262.000 poissi ja 3.995.000 tütarlast. Teiste sõnadega — 98,58% kogu kooliea lastest lastest käisid koolis.

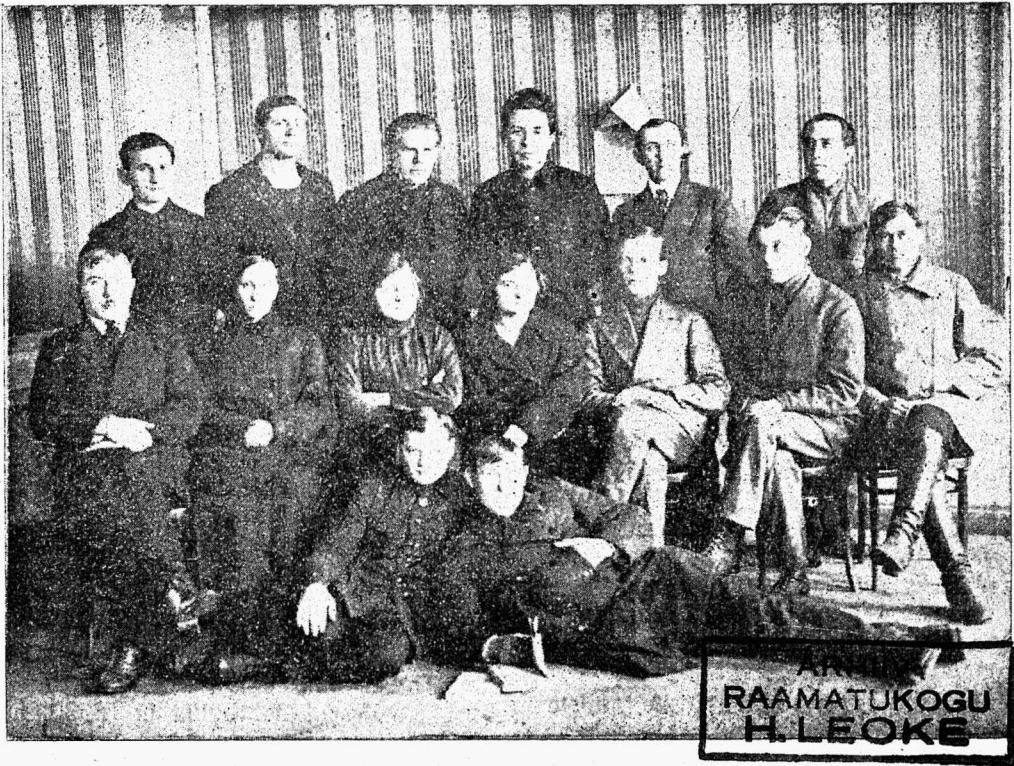
Pole siis ka imeks panna, et Jaapani noorsugu kirjaoskaja.

Ehk küll kodanline koolisüsteem meid ei rahulda, annab ta ometigi Jaapani noorsoole wõimalust edaspidi sotsialistlikku ja kommunistlikku kirjandust lugeda.

Teine külg Jaapani noorsoo kaswamises seisab selles, et noorsugu juhitakse noorte organisaatsioonide loomisele. Minigisuguses noorsoo organisatsioon's liikmeks olemine on Jaapani noorele niisamuti kohuseks kui kooliskäiminegi. Jaapanis on 5½ miljoni ümber 15—20-aastaseid noori, kes kõik organisatsioonidesse koondatud. Need organisatsioonid on riigipea ja siseministri otsekohele juhtimise ja kaitse all. Nende otsekoheks ülesandeks on enesearendamise korraldamine ning ühiskondlikult kasulikkude tööde tegemine; külades näit. — tuletõrje, kui puuduwad wastawad komandod.

Kõik need organisatsioonid on isenesest mõistetawalt kodanlike, tagurlise isoomuga, kaugel kommunistlikkudest ideedest. Noorsugu püütakse hoida tagurlise ilmawaate raamides. Mõningad noorsoo ühingud on endile tegewuswabaduse wõitnud ja wõitlust alustanud reaktsioonilise walitsuse wastu. Nii otsustati wast mõne aja eest Odawaras noorsoo ühing lõpetatuks tunnistada ning noorsugu asutas organisatsiooni, mis rewolutsiooni ise noorsoo ühingute taoline. Wäimasei noorsoo organisatsioonide keskkoogu konwerentsil astusid mitmed organisatsioonid üles, siseministri tegewust waljult arwustades. See on enneolematu nähtus, et ühingutes walitsewa karmi distsiplini peale waatamata walitsuse tegewust arwustatakse.

Ka kõrgemate tehniliste koolide õpilased on tegewusse astunud. Nad wõtsid walimiste kihutustööst ja 1-se mai rongikäigust osa.

Grupp Nõukogude Wenemaa saadetud proletaarlasti

Jaapani noorsoos on märgata käärimist; igalpool ilmutab ta oma rewolutsioonilist energiat.

Koondunud on ka wabriku noorsugu. Hiljutisel registratsioonis saadud andmete järele on üle maa 324 wabriku noorsoo organisatsiooni 74.610 liikmega. Peale selle on veel 249 kultuurorganisatsiooni 29.100 liikmega. Ülemaailmähendatud 324 wabriku noorsoo organisatsiooni ülal pidamine läheb aastas 120 000 jeni maksma (üks jeni on pool dollari).

Nende organisatsioonide tegewusala-

deks on: noorsoo waimline arendamine, sport ja lõbustuste korraldamine.

Arusaadaw, et nendel organisatsioonidel kodanline iseloom on. Püütakse töölisnoorsoos lämmitada klassitunnet. Kuid see ei taha kodanlusel korda minna. Noorsugu wäljendab radikaalseid püüdmisi.

Praegusaja Jaapani noorsugu on poliitilis-majanduselu aktiivne tegelane. Üliõpilaste kommunistlikud ühingud „Giomin-Kai“ ja „Schinjin-Kai“ on kogu enamliku liikumise hingeks.

Tõlkinud —m—.

Koolipoliitika ja poliitika koolis

Nõukogude Wenemaa kõrgem kool (Lõpp)

Töö edeneb töölisfakulteedis jõudsasti ja need annawad ülikoolidele iga aasta hulga kuulajaid, ning proletariseerivad kõrgemat kooli.

Kuid töörahwal tuleb kõrgemat kooli massedele wõitme kõrwal ka sisuliselt

massedele wõitmiseks wõitlust pidada. Kodanline intelligent oma suures enamus ei suuda ei taha oma iganenud mõttewiisist lahkuda, ega töörahwa teenistusse astuda, waid püüab end „waba teaduse“ sõnakõlksu taha peita, mis nii palju peab tähendama, et teadus töörahwa mitte waba ei pea olema, waid ainult kodanlisele klassile.

1905. aasta rewolutsioonini oli kõrgema kooli juhtimine puht bürokraatiline: kõrgem kool allus õpikonna kuraatorile, see omakord haridusministeeriumile. 1905. aasta rewolutsioon nõudis autonoomiat. Wanameelse tsaristilise professorkonna kõrval tekkis kodanline wabameelne professorkond. 1906. aasta reaktsiooni päewil tõrjusid tsaristlised professorid kadetlike professorkonna kõrval ja asusid etteotsa, jättes kadetid wastasrinda.

1917. a. weebruari rewolutsioon tõi kadetidele wõidu: kõrgem kool sai autonoomia.

Peale oktoobrirewolutsiooni asusid ka tsaristlised professorid, endised autonoomia wastased, kadetide autonoomia lipu alla.

Tööraha walitsusel poleks autonoomia wastu midagi olnud, kui see mitte selles ei oleks seisnud, et kõrgema kooli seinte wahel wana pehastunud mõttewiisi hallitada lasta ja kõrgemat kooli massedele kättesaamatuks teha.

Nõukogude autonoomial ja kodanliste professorite autonoomial on waks wahet. Tööraha walitsus nõuab kõrgema kooli walitemisest ja juhtimisest ka kõige „alama“ õpetaja ja üliõpilase osawõtmist. Kodanline professorkond tahab autonoomia professorite monopoliks teha.

Seda töörahas lubada ei wõi.

Kodanline professorkond, kes wjia aasta jooksul midagi elust õppinud pole, kes elunõuetest ei oska, wõi ei taha aru saada, seadis nõukogude autonoomia e sarwed wastu ja organiseeris boikotti komitee, millel muidugi mingisugust tähtsust polnud: töörahas, kes igasugustest waenlastest wõitu saanud, selle kä-

putäie wirisejate ees muidugi ei kohkunud.

Kõrgem kool saab uue korralduse — nõukogude süsteemilise: õpetajad ühes üliõpilaste esitusega moodustawad õppeaine komisjoni. See walib osakonna nõukogu, sealt fakulteedi nõukogu ja fakulteedide nõukogud moodustawad ülikooli nõukogu.

Wanade, iganenud waadetega professorite asemel kaswab pahempoolne, punane professorkond, kes tahab, oskab ja suudab rahwa kasuks töötada, rahwaga ühes minna. Pole kaugel aeg, kus kõrgem kool on täiesti töörahwa oma. Petrograadi kõrgemates õppeasutustes, mille kohta „Prawdas“ teated ilmusid, on üldse 25.124 üliõpilast, nende hulgas töölisi ja talupoegi — 13.154; see on 51%, kodanliste elementi, kes hilja aja eest alles kõrgemate koolide ainuwalitsejad olid, on juba vähemus — 49% — ja see esimesel aastal, kus proletariaat wõitlust kõrgema kooli pärast algas.

Üliõpilaskonna hulgas on — tööraha ridadest 4224 töölist ja 8930 talupoega.

Kuid 49% hulgas on paljud, kes pole talupojad ega tööliised, kuid siiski töölistalupoja noorsooga ühes sammuwad.

Seda näitasid Petrograadi Nõukogu walimised, kus üliõpilaskond peaaegu kõik kommunistid Nõukokku walis ja kus walimiskoosolekuil, millest igas raioonis 5000—6000 üliõpilast osa wõtsid, kodanlise demokraatia kuldajad kõigest 10—20 häält said.

Kõweneb Wenemaa majandus-tööstus wäerind, astub esile hariduswäerind, siis pole enam asu kodanlistel mõtteteadlastel, ega usulistel posimistel! A. R.

Õiendus

„Noore Töölise“ Nr. 12-das on järgmised eksitawad trükiwead, mida silmas pidada palume:

Kirjutuses „Meie tööliklassi tagawarajõud“ seisab neljandas lõikes: ... Kui kodanline noorsugu õudsust tunneb, peab olema: kui kodanline noorsugu õndsust jne. Samas kirjutuses teisel weerul kolmandas lõikes seisab: „... ta on wedru hiiglamasinas,

mis abitu jne., peab olema: ... ta on wedru hiiglamasinas, mis üksikult abitu jne.

„Paemurrus“ seisab leheküljel 274, 6-das lõikes: Sealt otse edasi üle jõe kõrge libeda maaseljaku. Peab olema: Sealt otse edasi üles mööda kõrge libeda maaseljaku külge.

ENSV
Riiklik Aweek
Raamatukogu

Wastutaw toimetaja A. Betlem.

O.-ühis. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas.

Wäljaandja J. Lauristin.

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEOKE

18639
18639

Faint, illegible text in the upper left quadrant of the page.

Faint, illegible text in the upper right quadrant of the page.

Faint, illegible text in the middle left quadrant of the page.

Faint, illegible text in the middle right quadrant of the page.

Faint, illegible text in the lower middle left quadrant of the page.

Faint, illegible text in the lower middle right quadrant of the page.

Faint, illegible text in the lower left quadrant of the page.

Hind 30 marka

Faint, illegible text in the lower right quadrant of the page.

Faint, illegible text in the middle left quadrant of the page.

Faint, illegible text in the middle right quadrant of the page.

Faint, illegible text in the lower middle left quadrant of the page.

Faint, illegible text in the lower middle right quadrant of the page.

Бендін

Faint, illegible text in the lower left quadrant of the page.

Faint, illegible text in the lower right quadrant of the page.

Faint, illegible text in the bottom left quadrant of the page.

Faint, illegible text in the bottom right quadrant of the page.

PAKISTAN
IN LEAD